ב"ה

אין ליכט
פון תורה

ספר

משניות

מסכת

מכות

בלשון הקודש
ואידיש

274

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשמ"ו לפ"ק

בעזרת השם יתברך

ספר
משניות
מסכת מכות

עם פירוש הנשר הגדול רבינו עובדיה מברטנורא

והוספנו גם כן פירוש המשנה בלשון אשכנז עברי טייטש
בשולי היריעה המפרש ומבאר כל דברי רבותינו ז״ל
בעלי המשנה בקיצור נמרץ, עם פירוש הרע״ב, למען
יבינו כל עם בני ישראל את התורה שבעל פה הנמסרה
לנו על הר האלקים על ידי משה נביאו נאמן ביתו.

והתועלת הפירוש ועל מה ראינו על ככה לעשות את
הפירוש הזה כבר מלתנו אמורה והודענו זאת בשבטי
ישראל על ידי המודעה אשר הוספנו בלשון הקודש וגם על
עברי טייטש, גם נדפסה הקדמה בהתחלת כרך א׳.

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק, שנת תשמ״ו לפ״ק

הבעל. ועדיין היא בדקך. תו לא קרינא בה ובועלה. בית אביה:

סליק מסכת סנהדרין

שכל הזוממין מקדימין לאותה מיתה. חוץ מזוממי בת כהן ובועלה:

סליק מסכת סנהדרין

מכות פרק א

ביצד העדים נעשים זוממין. הכי קאמר אותן עדים שנמצאו זוממין. ואין עושין בהן דין הזמה כלומר שאין מקיימין בהם ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. כיצד הם נעשים זוממין: מעידין אנו באיש פלוני כהן שהוא בן גרושה. בפנינו נתגרשה אמו קודם שנולד והרי הוא חלל: אין אומרים. אם תחמו והם כהנים יעשה זה בן גרושה

ביצד העדים נעשים זוממין. מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה. אין אומרים

בת כהן) אויב צוויי עדות (ראובן אונ שמעון) האבין גיזאגט אויף לוי אז ער האט מזנה גיוועזן מיט אטאכטער פון אכהן וואס זיא האט אמאן. האבין זייא גיוואלט דיא טאכטער פון כהן זאל מען פאר ברענגען. אונ לוי זאל מען דער ווערגין. דער נאך זענען גיקומען אנדערע צוויי עדות (דן אונ נפתלי) אונ האבין גיזאגט צו ראובן מיט שמעון. ווי אזוי קענט איר זאגין אז איר האט גיזעהן דיא שעה האט לוי מזנה גיוועזן מיט אטאכטער פון אכהן וואס האט אמאן. דיא שעה זענט איר נאר גיוועזן מיט אונז אויף איין אנדער ארט. דארף מען ראובן אונ שמעון דער ווערגין (ובועלה) אויב איינער האט מזנה גיוועזן מיט אטאכטער פון אכהן וואס זיא האט אמאן. דארף מען אים דער ווערגין (שכל הזוממין מקדימין לאותה מיתה) ווארום דיא עדות וואס מען מאכט זייא פאר ליגנער. דארף מען זייא הרגנן דיא זעלבינע מיתה וואס זייא האבין גיוואלט מען זאל יענעם הרגנן (חוץ מזוממי בת כהן ובועלה) נאר אז זייא האבין גיוואלט מען זאל הרגנן דיא טאכטער פון אכהן. מען זאל איר פאר ברענגען. אונ דעם וואס האט מיט איר מזנה גיווען זאל מען דער ווערגין. אונ זייא זענען גיווארין ליגנער. הרגנת מען ניט דיא עדות מיט דיא מיתה וואס זייא האבין גיוואלט מען זאל איר הרגנן :. נאר מיט דיא מיתה וואס זייא האבין גיוואלט מען זאל אים הרגנן :

פרק א א (ביצד העדים נעשין זוממין) דיא עדות וואס זענען גיווארין ליגנערס. אויב מען קען זייא ניט שטראפין מיט דיא זעלבינע שטראף וואס זייא האבין גיוואלט יענעם שטראפין. מיט וואס זאל מען זייא שטראפין. אויב דיא עדות זאגין (מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה) מיר זאגין עדות אויף דעם כהן אז ער איז אזוהן פון אגרושה. מיר האבין אליין גיזעהן אז אין דעם טאג איז דיא אשה גיגט גיווארין פון איר ערשטין מאן. אדער זייא זאגין ער איז אזוהן פון אחלוצה. מיר האבין אליין גיזעהן אז אין דעם טאג האט מען גיגעבין דיא אשה חליצה. אונ דער פאטער זייגער האט חתונה גיהאט מיט דיא גרושה. אונ דער זוהן איז גיבאהרין פון דיא גרושה. אדער זייא זאגין דער פאטער האט חתונה גיהאט מיט דיא חלוצה. אונ דער זוהן איז גיבאהרין פון דיא חלוצה. איז ער פסול צוא דיא כהונה. אונ זיינע קינדער אונ זיינע קינדערס קינדער ביז אייביג זענען פסול צוא זיין כהנים. דער נאך זענען גיקומען אנדערע עדות אונ זאגין צוא דיא עדות וויא אזוי

לקיים בו כאשר זמם דהא כתיב (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם. לו ולא לזרעו. ואם תעשהו חלל והוא כהן פסלת את זרעו לעולם. ואם תאמר נפסול אותו לבדו ולא לזרעו. בעינן כאשר זמם לעשות וליכא. שהרי הוא זמם לפסול הנדון ואת זרעו: אלא לוקה ארבעים. דא״ק (שם כה) והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע. משום דהרשיעו את הרשע. והיה אם בן הכות הרשע. אלא עדים שהרשיעו את הצדיק

ואתו עדי אחריני והצדיקו את הצדיק דמעיקר׳ ושויוהו להאי רשעים. והיה אם בן הכות הרשע: אין אומרים יגלה זה. דכתיב ברוצח (שם יט) הוא ינוס הוא ולא זוממיו: שגרש את אשתו. בפנינו ביום פלוני. וזה אומר לא גרשתיה ואיני חייב לה כתובה: והלא בין היום ובין למחר. כלומר מה ישלמו לו. א״ת כל הכתובה והלא שמא ימות או שמא יגרשנה היום או למחר וסופו ליתן לה. נמצא שלא היו מפסידין אותו כלום: אומדים כמה אדם

יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו. אלא לוקה ארבעים. מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות. אין אומרים יגלה זה תחתיו. אלא לוקה ארבעים. מעידין אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה. והלא בין היום ובין מחר. סופו ליתן לה כתובתה. אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו.

קענט איר זאגן אז איר האט געזעהן דעם טאג האט דיא אשה גענומען חליצה. אדער אין דעם טאג איז זיא געגט געווארין. אין דעם טאג זענט איר גאר געוועזן מיט אונז אין איין אנדער שטאט (אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו) זאגן מיר ניט אז דיא עדות ואויב זייא זענען כהנים זאלין פסול ווערין צוא דיא כהונה אזוי וויא אזוהן פון א גרושה אדער פון א חלוצה איז פסול (אלא לוקה ארבעים) נאר מען שלאגט זייא פערציג מלקות ווייל זייא האבין געזאגט פאלשע עדות (מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות) צווייא עדות זאגין מיר האבין געזעהן אז אין דעם טאג האט ראובן געהרגת א מענטש אומגעברין. דארף מען אים פאר טרייבין פון זיין שטאט. דער נאך זענען געקומען אנדערע צווייא עדות אונ זאגין צוא דיא ערשטע עדות. וויא אזוי קענט איר זאגין אז איר האט געזעהן דעם טאג האט ראובן געהרגת א מענטש. דעם טאג זענט איר גאר געוועזן מיט אונז אוף איין אנדער ארט (אין אומרים יגלה זה תחתיו) זאגין מיר ניט מען זאל די עדות פר טרייבן פון שטאט (אלא לוקה ארבעים) נאר מען שלאגט זייא פערציג מלקות (מעידין אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה) צווייא עדות זאגין מיר האבין געזעהן אין דעם טאג האט ראובן געגט זיין ווייב אונ ער האט איר ניט בצאהלט דיא כתובה. דארף ער איר איצט בצאהלין. אונ דער באן זאגט איך האב איר גאר ניט געגט קומט איר ניט קיין כתובה. דער נאך זענען געקומען אנדערע צווייא עדות אונ האבין געזאגט צוא דיא ערשטע עדות. וויא אזוי קענט איר זאגין אז איר האט געזעהן דעם טאג האט ראובן געגט זיין ווייב. דעם טאג זענט איר דאך געוועזן מיט אונז אין איין אנדער שטאט. פרעגט דיא משנה וואס זאלין דיא עדות בצאהלין צוא ראובן. מען קען ניט זאגין ווייל זייא האבין געוואלט ראובן זאל בצאהלין דיא כתובה. זאלין זייא בצאהלין צוא ראובן וויא פיל דיא כתובה איז (והלא בין היום ובין מחר סופו ליתן לה כתובתה) עס קען דאך זיין אז היינט אדער מארגן ווערט ער איר דארפין געבין דיא כתובה. טאמער ווערט ער איר געטין אדער ער ווערט שטארבין היינט אדער מארגין. קען דאך זיין אז דיא עדות האבין אים גאר קיין שאדין ניט געטאהן. פאר וואס זאלין זייא בצאהלין. נאר אזוי זאל מען טאהן (אומדין כמה אדם רוצה

ליתן

רוצה ליתן בכתובתה של זו. מספק שאם נתאלמנה או נתגרשה. יטלנה לוקח ואם מתה יירשנה בעלה ויפסיד מעותיו שנתן. וכך יתנו העדים לבעל: ב שלא השם המחייבו מלקות. לא המקרא המחייבו מלקות מחייבו תשלומין. מלקות מלא העונש. תשלומין מועטים

לו כאשר זמם: כל המשלם אינו לוקה. דכתיב כדי רשעתו על רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על ב׳ רשעיות. ומדקאמרי רבק משלם ואינו לוקה. ולא אמרי לוקה ואינו משלם ש״מ דכל היכא דאיכא תרתי מלקות ותשלומין לא אמרינן ילקה ולא

שאם נתאלמנה או נתגרשה. ואם מתה יירשנה בעלה. מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחברו אלף זוז על מנת ליתנן לו מכאן ועד שלשים יום. והוא אומר מכאן ועד עשר שנים.

אומדין כמה אדם רוצה ליתן ויהיו בידו אלף זוז. בין נותנן מכאן ועד שלשים יום. בין נותנן מכאן ועד עשר שנים: ב מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחברו מאתים זוז. ונמצאו זוממין. לוקין ומשלמין. שלא השם המביאו לידי מכות. מביאו לידי תשלומין. דברי ר׳ מאיר. וחכ״א כל המשלם

ליתן בכתובתה של זו שאם נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה) מען שאצט אפ
וויא פיל וויל אמענטש געבין דעם מאן פאר דעם מאן פאר מעגין וואס ער האט גינומען בייא זיין
ווייב. אויב דער מאן וועט שטארבין פריער אונ זיא וועט ווערין אלמנה. אדער דער
מאן וועט איר גטין. וועט ער איר דארפין צוא ריק געבין איר פאר מעגין וואס זיא האט
צו איין גיבראכט אונ דיא כתובה אויך בצאהלין. טאמער וועט זיא אבער שטארבין פריער.
וועט דאך דער מאן ירשנען איר כתובה אונ איר גאנץ פאר מעגין. זאל ער זיין אויף דעם
ארט פון מאן. וואס דער מאן דארף ירשנען זאל גיהערין צוא אים. זאגט דיא משנה וויא
פיל מען וואלט גיגעבין צוא ראובן. אזוי פיל זאלין דיא עדות בצאהלין צוא ראובן.
ווארום דאס האבין זייא דאך אים געווים גיוואלט שאדין טאהן. אז זייא זאגין ראובן האט
שוין גיגעט זיין ווייב ניהער דאך שוין אלין צוא דיא אשה. האט ער דאך גיט וואס צוא
פאר קויפין. עת״י (מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחברו אלף זוז) צוויא מענטשין
זאגין מיר זאגין עדות אויף ראובן אז ער האט גיבארגט פון שמעון טויזענד גילדין אין דעם
טאג (על מנת ליתנן לו מכאן ועד שלשים יום) ער זאל זייא אים בצאהלין פון איצט ביז
דרייסיג טאג (והוא אומר) אונ ראובן זאגט (מכאן ועד עשר שנים) פון איצט ביז צעהן
יאהר. דר נאך זענען גיקומען אנדערע צוויי עדות אונ זאגין צו די ערשטע עדות. ווי אזוי
קענט איר זאגין אז אין דעם טאג האט איר גיזעהן ווא ראובן האט
ניבארגט געלט פון שמעון ער זאל בצאהלין ביז דרייסיג טעג. אין דעם טאג זענט
איר דאך גאר גיוועזין מיט אונז אין איין אנדער ארט. דארפין דאך דיא עדות בצאהלין צו
ראובן וואס זייא האבין אים גיוואלט שאדין טאהן. וויא פיל איז דער שאדין. זאגט די משנה
(אומדים כמה אדם רוצה ליתן ויהיו בידו אלף זוז) מען שאצט וויא פיל וויל אמענטש געבין
פר אצענט ער זאל נעמען טויזענד גילדין (בין נותנן מכאן ועד שלשים יום בין נותנן מכאן
ועד עשר שנים) ער זאל זייא דארפין צוריק געבין ביז דרייסיג טעג. אדער ער זאל זייא
דארפין צוריק געבין ביז צעהן יאהר. אזוי פיל דארפין דיא עדות בצאהלין צו ראובן. ווארום
די פראצענט האבין זיי אים גיוואלט שאדין טאהן. ווארום ראובן האט אפ גירעט מיט שמעון
ער זאל האלטין זיין געלט צעהן יאהר. אונ זייא האבין גיזאגט אז ראובן זאל נאר האלטין

ישלם אלא משלם ואינו לוקה. וכן הלכה:

ג משום לא תענה. שהרי כשאי אפשר לקיים בעדים ועשיתם לו כאשר זמם כגון מעידים אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה לוקים העדים משום לא תענה הלכך דאיכא אזהרת לא תענה ואיכא נמי כאשר זמם לוקים שמונים ואין הלכה כר״מ: משלשין בממון.

עדים זוממין שחייבין בתשלומין משלמין הממון לפי מספר העדים. אם היו ג׳ עדים והוזמו כל אחד משלם שליש הממון שהיו רוצים להפסידו: ואין משלשין במכות. אלא כל א׳ מהעדים לוקה שלימה מלקות אלא כל אחד לוקה ארבעים דכתיב ועשיתם לו כאשר זמם. וכל אחד מהם מבקש להלקות

אינו לוקה: ג מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים. ונמצאו זוממים. לוקין שמונים. משום (שמות כ) לא תענה ברעך עד שקר. ומשום (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם. דברי ר״מ. וחכמים אומרים אין לוקין אלא ארבעים. משלשין בממון. ואין משלשין במכות. כיצד העידוהו שהוא חייב לחברו מאתים זוז. ונמצאו זוממין. משלשין ביניהם. אבל אם

דם געלט דרייסיג טעג: ב (מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחברו מאתים זוז) צוויי מענטשין זאגין מיר זענען עדות אז ראובן איז שולדיג צוא שמעון צוויי הונדערט גילדין (ונמצאו זוממין) אונ עס איז גיפונען גיווארען אז זיא זענען ליגנער. זיא ווייסין גאר ניט (לוקין ומשלמין) דארף מען זיא שלאגין פערציג מלקות אונ זיא דארפין בצאהלין דיא צוויי הונדערט גילדין וואס זיא האבין גיוואלט ראובן שאדין טאהן (שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין) וואהרום ניט דר פסוק וואס ברייננט זיי צו מלקות ברייננט זיי צום בצאלן, אוף מלקות איז דא א פסוק לא תענה ברעך עד שקר דו זאלסט ניט זאגן אויף דיין חבר פאלשע עדות. אונ אויף בצאהלין איז דא א פסוק „ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" איר זאלט טאהן צו דיא עדות אזוי וויא זיא האבין גיטראכט צוא טאהן צוא זייער ברודער (דברי רבי מאיר) אזוי זאגט רבי מאיר (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגין (כל המשלם אינו לוקה) דער וואס דארף בצאהלין אונ עס קומט אים מלקות. זאל ער בצאהלין. אונ מלקות שלאגט מען אים ניט: ג (מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים) אויב צוויי מענטשן זאגי מיר זענען עדות אויף ראובן אז אים קומט צוא שלאגין פערציג מלקות (ונמצאו זוממין) אונ עס איז גיפונען גיווארין אז זיא זענען ליגנער. זיא ווייסין גאר ניט (לוקין שמונים) שלאגט מען דיא עדות אכציג מלקות. פערציג מלקות (משום לא תענה ברעך עד שקר) ווייל עס שטייט אין דיא תורה מען זאל ניט זאגין פאלשע עדות. אונ פערציג מלקות (ומשום ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו) ווייל עס שטייט אין דיא תורה איר זאלט טאהן צו דיא עדות אזוי וויא זייא האבין גיטראכט צו טאהן צו זייער ברודער (דברי רבי מאיר) אזוי זאגט רבי מאיר (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגין (אין לוקין אלא ארבעים) מען שלאגט אים נאר פערציג מלקות ניט מעהר (משלשין בממון) מען צוא טיילט דיא געלט אויף דיא עדות (ואין משלשין במכות) אבער מלקות צוא טיילט מען ניט אויף דיא עדות (כיצד) וויא מיינט מען (העידוהו שהוא חייב לחברו מאתים זוז) עטליכע עדות ופינף. אדער מער אדער ווייניגער) האבין גיזאגט אז ראובן איז שולדיג צוא שמעון צווייא הונדערט גילדין (ונמצאו זוממין) אונ עס איז גיפונען גיווארין אז זיא זענען ליגנער. זיא ווייסין גאר ניט (משלשין ביניהן) צוא טיילט מען דיא געלט אויף דיא עדות. אויב זיא זענען פינף עדות. גיט יעדער פערציג גילדין. פינף מאהל פערציג איז צווייא הונדערט גילדין. (אונ אזוי צו טילט

הכדון מלקות שלם וממון מלטרף כשיתן כל א' מהם שלים הרי קבל מה שרלו לספסידו בין כלם אבל מכות לא מלטרפין: **ד** עד שיזומו עצמן. שיזומו אותן בעסקי גופן. לא בעסקי ההורג (וסהכ״ג) כדמפרש ואזיל ונפקא לן מקרא דכתיב (דברים יט) והנה עד שקר העד עד שיהי' השקר בגופן של עדים: **ה** ואפילו היו מאה. כתות שהעידו זו אחר זו בעדות אחת וכת אחת הזימה את כלן. כלן יהרגו: איסטטית היא זו. כלומר

העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין. כל אחד ואחד לוקה ארבעים: **ד** אין העדים נעשים זוממין עד שיזומו את עצמן. כיצד אמרו מעידין אנו באיש פלוני שהרג את הנפש. אמרו להן היאך אתם מעידין שהרי נהרג זה או ההורג היה עמנו אותו היום במקום פלוני אין אלו זוממין. אבל אמרו להם היאך אתם מעידין. שהרי אתם הייתם עמנו אותו היום במקום פלוני. הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהם: **ה** באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפי' מאה כולם יהרגו רבי יהודה אומר איסטטית

מען אויף מער. עדות אדער אויף וויניגער) (אבל אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים) אבער אז זיא האבען. עדות געזאגט אויף ראובן אז אים קומט פערציג מלקות (ונמצאו זוממין) אונ. עס איז געפונען געווארין אז זיא זענען ליגנער (כל אחד ואחד לוקה ארבעים) יעדין. עדות בזונדער שלאגט מען פערציג מלקות: ד (אין העדים נעשים זוממין עד שיזומו את עצמן) . עדות ווערין ניט קיין ליגנער מען זאל זיא טאהן וואס זיא האבען געוואלט יענעם טאהן. סיידין מען לייקענט אפ זיא אליין (כיצד) וויא מיינט מען (אמרו מעידין אנו באיש פלוני שהרג את הנפש) צווייא מענטשין זאגין מיר זענען. עדות אויף ראובן אז. ער האט גיהרגעט אמענטשין (אמרו להן) האבין אנדערע צווייא. עדות געזאגט צו דיא. ערשטע. עדות (היאך אתם מעידין) וויא אזוי זאגט איר. עדות אויף ראובן אז. ער האט גיהרגעט שמעון (שהרי נהרג זה) דער שמעון וואס איר זאגט אויף אים אז. ער איז זונטאג גיהרגעט געווארין (או) אדער זייא זאגין (ההורג) דער ראובן וואס איר זאגט אויף אים אז. ער האט זונטאג גיהרגעט שמעון (היה. עמנו אותו היום במקום פלוני) איז. ער גיוועזן מיט אונז דעם זונטאג אגאנצין טאג אויף יענעם ארט (אין אלו זוממין) ליגנער זענען זייא. זייערע רייד ווערט בטל. נאר מען דארף זייא ניט הרגנן (אבל אמרו להם) אבער אז דיא אנדערע. עדות האבין געזאגט צוא דיא. ערשטע. עדות (היאך אתם מעידין) וויא אזוי זאגט איר. עדות אז זונטאג האט ראובן גיהרגעט שמעון (שהרי אתם הייתם. עמנו אותו היום במקום פלוני). דעם זונטאג זענט איר גיוועזן מיט אונז אויף יענעם ארט אגאנצין טאג. אונ איר האט ניט גיזעהן דעם טאג ניט ראו..ן אונ ניט שמעון (הרי אלו זוממין) זענען זייא ליגנער (ונהרגין. על פיהם) אונ זייא ווערין גיהרגעט דורך דיא אנדערע. עדות: ה (באו אחרים) דער נאך זענען גיקומען צוויי. עדות אונ האבין אויך גיזאגט אז זונטאג האט ראובן גיהרגעט שמעון (והזימום) אונ דיא צוויי. עדות וואס האבין גימאכט דיא. ערשטע. עדות פאר ליגנער. האבין זייא גימאכט דיא אנדערע צוויי. עדות אויך פר ליגנער (ואפילו מאה) אונ אפילו הונדערט פאר. עדות זענען גיקומען אונ האבין גיזאגט אז ראובן האט גיהרגעט שמעון זונטאג. אונ דיא צווייא. עדות האבין גיזאגט צוא דיא אלע. עדות. זונטאגט זענט איר גיוועזן מיט אונז אויף יענעם ארט. וואס איר האט ניט. גיקענט זעהן ניט ראובן אונ ניט שמעון (כולם יהרגו) זאל מען אלע הונדערט פאר. עדות הרגנן. רבי יהודה זאגט (איסטטית היא זו) דאס איז אאנגירעטע זאך.

היא זו ואינה נהרגת אלא כת הראשונה בלבד: ך אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין. שהרי הצדוקין אומרים עד שיהרג. שנאמר נפש תחת נפש. אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. והרי אחיו קיים ואם כן למה נאמר נפש תחת נפש. יכול משעה שקבלו עדותן. יהרגו. ת״ל נפש תחת נפש הא אינן נהרגין עד שיגמר הדין:

זאת הכת הרג והשניה היא שהכן נכלו עלה ביניהן להזים כל הבא להעיד בעדות זאת. פירוש אחר איסטסית היא זו וכי עדות זו יורש של איסטסית היא שלובעת כל הנוגע בה: ואינה נהרגת אלא כת ראשונה בלבד: דסבירא ליה לר׳ יהודה דלאחר דאחזמא לה כת ראשונה תו לא מקבלי סהדותא דכת ש״יה דאתיא לאסהיד בתרה ואי אסהדה ואיתזמא לא קטלינן לה דלא קרינא לה ועשיתם לו דהא לא קטלינן אפומה. ואין הלכה כרב יהודה: ך עד שיגמר הדין. של הנדון שיהרג

דיא צווייא עדות האבין גימאכט אעצה צווישין זיך אז ווער עס וועט קומען זאגין ראובן האט גיהרגת שמעון זאלין זייא אפ לייקענען אונ זאגין איר זענט גיוועזן מיט אונז יענעם טאג אויף איין אנדער ארט (ואינה נהרגת אלא כת הראשונה בלבד) מען הרגת ניט מער נאר דיא ערשטע פאר עדות (ועיין בהרע״ב ותוי״ט ותי״ו): ך (אין העדים זוממין נהרגים עד שיגמר הדין) דיא פאלשע עדות ווערין אנדערש ניט גיהרגת. סיידין בית דין האבין שוין גיפסקנת מען זאל ראובן הרגנן. וויא זייא האבין עדות גיזאגט. דער נאך זענען גיקומען די אנדערע עדות אונ האבין גיזאגט אז זייא זענען פאלש (וויא פריער שטייט) הרגת מען די ערשטע עדות. אבער ווען בית דין האט נאך גיקלערט דעם דין. זענען גיקומען דיא אנדערע עדות אונ האבין גיזאגט אויף דיא ערשטע עדות זייא זענען פאלש. הרגת מען ניט דיא עדות אונ ניט ראובן. נאר עס ווערט נאר ניט פון דער זאך (שהרי הצדוקין אומרים עד שיהרג) דיא אפקורסים זאגין אז דיא עדות ווערין אנדערש ניט גיהרגת. סיידין מען האט ראובן גיהרגת דורך דיא ערשטע ערות. דער נאך זענען גיקומען דיא אנדערע עדות אונ האבין גיזאגט אז דיא ערשטע עדות זענען פאלש. הרגת מען דיא ערשטע עדות. אבער אז ראובן לעבט נאך. דארף מען דיא ערשטע עדות ניט הרגנן (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (נפש תחת נפש) אמענטש פאר אמענטש. אז מען האט דעם מענטש גיהרגת. הרגת מען זייגע פאלשע עדות (אמרו להם חכמים) האבין דיא חכמים גיזאגט צוא דיא אפקורסים (והלא כבר נאמר ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו) עס שטייט שוין לאנג אין פסוק איר זאלט טאהן צוא דיא עדות וויא זייא האבין גיטראכט צוא טאהן צוא זייער ברודער. זייא האבין גיטראכט צוא טאהן. אבער מען האט נאך ניט גיטאהן (והרי אחיו קיים) נאר דער ברודער לעבט נאך. פון דעסטוועגין דארף מען זי״א הרגנן (אם כן) אויב אזוי. אפילו מען האט נאך ניט גיהרגת ראובן הרגת מען אויך דיא עדות (למה נאמר נפש תחת נפש) פאר וואס שטייט אין פסוק אמענטש פאר אמענטש. ענטפערט דיא משנה יכול משעה שקבלו עדותן יהרגו איך וואלט וועלין מיינען באלד וויא בית דין האבין אוים גיהערט דיא רייד פון דיא ערשטע עדות. זענען גיקומען די אנדערע עדות אונ האבין גיזאגט אויף דיא ערשטע עדות אז זייא זענען פאלש וויא אין משנה ד שטייט. זאל מען באלד הרגנן די ערשטע עדות (תלמוד לומר נפש תחת נפש) לערנט אונז דער פסוק צוא זאגין. אמענטש פאר אמענטש הא אינן נהרגין עד שיגמר הדין) צוווייזין אז זייא ווערין אנדערש ניט גיהרגת. סיידין בית דין האבין שוין גיפסקנת מען זאל ראובן הרגנן וויא עס שטייט אין אנהייב משנה. דאס הייסט שוין

על פיהן ואחר כך הוזמו: ז ומנין אפי' מאה. שאפי' מזימין מאה שהעידו יחד: מה שנים אינן נהרגין עד שיהו שניהן. דכתיב (דברים יט) והנה עד שקר העד ואמר מר כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד: עד שיהיו שלשתן זוממין. והוא שהעיד כל אחד בתוך כדי דבור של זה עם של חבירו. אבל אם העידו שנים ולאחר זמן העידו האחרים הרי הן שתי כתות לכל דבר: ר"ע אומר לא בא השלישי אלא להחמיר עליו. שלא תאמר הואיל ובלא

ז על פי שנים עדים או ג' עדים יומת המת. אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה. אלא להקיש שלשה לשנים. מה שלשה מזימין את השנים אף השנים יזמו את השלשה. ומנין אפי' מאה ת"ל עדים. רש"א מה שנים אינן נהרגין עד שיהו שניהם זוממין. אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוממין. ומנין אפי' מאה ת"ל עדים. ר"ע אומר לא בא השלישי אלא להחמיר עליו ולעשות

,,נפש תחת נפש" אמענטש פאר אמענטש. ווייל מען האט ניפסקת מען זאל אים הרגן אין גלייך וויא מען האט אים שוין ניהרגת: (על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת) דורך צוויי עדות אדער דורך דריי עדות זאל מען הרגן דעם מענטש. פרעגט די משנה אם מתקיימת העדות בשנים) אויב דורך צוויי עדות איז אויך גוט (למה פרט הכתוב בשלשה) צו וואס האט דער פסוק גיזאגט דריי עדות (אלא להקיש שלשה לשנים) נאר מען זאל גלייכן דריי עדות צו צוויי עדות (מה שלשה מזימין את השנים) אזו ווי אז דריי עדות מאכן צוויי עדות פאר ליגנער. גלויבט מען דאך די דרייא עדות. ווייל זייא זענען מער (אף השנים יזומו את השלשה) אזוי אויב צווייא עדות זאגן אויף דריי עדות אז זייא זענען ליגנער. גלויבט מען זייא (ומנין אפילו מאה) אונ פון וואנען ווייסן מיר אז צוויי עדות קענען מאכן פאר ליגנער אפילו הונדערט עדות וואס זענען גיקומען מיט איין מאהל עדות זאגן (תלמוד לומר עדים) לערנט אונז דער פסוק מיט דעם ווארט ,,עדים". עדות. ווי פיל עדות עס זענען דא זענען זייא גלייך נאר וו א צווייא עדות. רבי שמעון זאגט (מה שנים אינן נהרגין עד שיהיו שניהם זוממין) אזוי וויא צוויי עדות ווערין אנדערש ניט גיהרגת סיידין מען זאל זאגן אויף ביידע אז זייא זענען ליגנער. אבער אז מען זאגט נאר אויף איינעם. הרגת מען ביידע עדות ניט (אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוממין) אזוי אוב דריי עדות זענען גיקומן צו זאמען עדות זאגן אויף ראובן אז ער האט גיהרגת אמענטשן. דער נאך האט מען זייא גימאכט פאר ליגנער ווערין זייא אנדערש ניט גיהרגת סיידין מען זאל מאכין אלע דריי פאר ליגנער. אויב מען האט גימאכט אלע דריי פאר ליגנער. ווערין אלע דריי ניהרגת. אבער אז מען האט נאר גימאכט פאר ליגנער צווייא פון זייא. ניט אלע דריי. הרגת מען קיינעם ניט (ומנין אפילו מאה) אונ פון וואנען ווייסען מיר אז אפילו הונדערט עדות זענען גיקומען מיט אין מאהל עדות זאגן אז ראובן האט גיהרגת אמענטש דער נאך האט מען זייא גימאכט פאר ליגנער. ווערין זייא אנדערש ניט גיהרגת סיידין מען זאל מאכין אלע הונדערט פאר ליגנער (תלמוד לומר עדים) לערנט אונז דער פסוק מיט דעם ווארט ,,עדים". עדות. וויפיל עדות עס זענען דא זענען זייא גלייך נאר וויא צוויי עדות. רבי עקיבא זאגט צוויי עדות איז דאך אויך גינוג. צו וואס איז גיקומען דער דריטער (לא בא השלישי) דער דריטער עדות איז ניט מעהר גיקומען (אלא להחמיר עליו) נאר מען זאל אויף אים שווער מאכין (ולעשות דינו כיוצא באלה) מען זאל מאכין זיין דין גלייך מיט דעם דין פון די צוויי עדות. אויב אנדערע צוויי עדות זענען גיקומען. אונ האבין גימאכט די אלע דריי עדות פאר ליגנער. ווערט דער דריטער

עדות

דינו כיוצא באלו ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כע ברי עבירה על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה: ח מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף ג' נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה. מנין אפילו מאה תלמוד לומר עדים. אמר רבי יוסי בד"א בדיני נפשות. אבל בדיני ממונות תתקיים העדות בשאר. ר' אומר אחד דיני ממונות וא' דיני נפשות (ואימתי) בזמן שהתרו בהן. אבל

השלישי היאך העדות מתקיימת לא יעשו בו דין השאר. למדך הכתוב שאף הוא נדון: על אחת כמה וכמה. שמדה טובה מרובה על מדת פורענות: ח בד"א בדיני נפשות. דכתיב (במדבר לה) והצילו העדה ומהדרים אותה: אחד דיני ממונות. כמו עדותן בטלה: בזמן שהתרו בהן. בדיני נפשות

עדות אויך געשטראפט גלייך מיט דיא צווייא (ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה
כעוברי עבירה) אויב די תורה שטראפט דעם מענטש וואס איז בהעפט געווארן צו מענטשן
וואס טוהען עבירות. גלייך וויא דיא מענטשן וואס טוהען דיא עבירה (על אחת כמה וכמה
ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה) איז שוין געווים אז גאט וועט בצאהלין גוטס
דעם מענטש וואס איז בהעפט געווארן צו דיא וואס טוהען מצות. גלייך וויא די וואס טוהען
דיא מצוה: ח (מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה) אזוי וויא ביא צווייא
עדות אויב עס איז געפונען געווארן אז איינער פון זייא איז א קרוב אדער ער איז פסול צו
זיין א עדות. איז דאך דיא עדות בטל. ווארום עס בלייבט דאך נאר איין עדות
(אף שלשה) אויב עס זענען געקומען צו בית דין דרייא עדות מיט אמאהל (נמצא אחד
מהן קרוב או פסול) אונ עס איז געפונען געווארן אז איינער פון זייא איז א קרוב אדער ער
איז פסול צו זיין א עדות (עדותן בטלה) איז זייערע עדות בטל. דיא צווייא כשרה עדות
ווערין אויך בטל (מנין אפילו מאה) פון וואנען ווייסן מיר אז אפילו הונדערט עדות זענען
געקומען מיט אמאהל צו בית דין. אונ איינער איז געוועזן א קרוב אדער ער איז געוועזן פסול
צו זיין א עדות. ווערט אויך דיא גאנצע עדות בטל (תלמוד לומר עדים) לערנט אונז
דער פסוק מיט דעם ווארט עדים. עדות. וויא פיל עדות עס זענען דא. זענען זייא גלייך
נאר וויא צווייא עדות (אמר רבי יוסי) האט רבי יוסי געזאגט (במה דברים אמורים) ווען
זענען דיא רייד געזאגט געווארן אז עס איז דא עטליכע עדות אונ איינער איז א קרוב אדער
פסול ווערט בטל דיא גאנצע עדות (בדיני נפשות) אז זייא זענען געקומען עדות זאגין אויף
א מענטשין מען זאל אים הרגנן (אבל בדיני ממונות) אבער אז עטליכע עדות זענען געקומען
עדות זאגין אויף געלט זאכין. אונ איינער פון זייא איז א קרוב אדער פסול (תתקיים העדות
בשאר) ווערט גוט דיא עדות דורך דיא איבעריגע עדות דיא כשרה. רבי זאגט (אחד
דיני ממונות ואחד דיני נפשות) סייא דיא עטליכע עדות זענען געקומען זאגין אויף געלט
זאכין. אונ סייא זייא זענען געקומען זאגין א מענטשין צוא הרגנן. אויב איינער פון זייא
איז א קרוב אדער פסול ווערט בטל דיא גאנצע עדות (אימתי) ווען זאגין מיר. אז עטליכע
עדות זאגין אויף ראובן אז ער האט געטאהן א עבירה וואס מען דארף אים הרגנן. אונ
איינער פון זייא איז א קרוב אדער פסול. ווערט בטל דיא גאנצע עדות (בזמן שהתרו בהן)
נאר אויב דיא אלע עטליכע עדות וואס זענען געקומען איצט צוא בית דין זאגין. זייא
אלע ודער קרוב אדער פסול אויך) האבין פריער אן געזאגט צוא ראובן. ער זאל ניט טאהן
דיא עבירה ווארום זייא וועלין זאגין פאר בית דין. ווילען זייא ודער קרוב אדער דער פסול)

איירי כלומר כי אמריק דבעלס זהו בזמן שסקרוב או ספסול נשתתף מהחלס לסיות מן סמתרין בעוברי עבירס. אבל אם לא סתרו בסן. ולא כוין לסיות עד בדבר. לא בטלס עדות סאחרים בשביל כאייתו של זס. וסלכס כרבי: ט ואחד מתרי׳ בו באמצע. שמתרס מלטרף עם סכת של עדים שסיו רואה אותם

אבל בזמן שלא התרו בהן. מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש: ט היו שנים רואין אותו מחלון זה. ושנים רואין אותו מחלון זה. ואחד מתרה בו באמצע. בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו. הרי אלו עדות אחת. ואם

דאך פון אנהייב אן. זיין עדות צוא דיא זאך. ווערין גירעכנט אלע עדות נאר וויא צווייא אונ אויב איינער פון זייא איז א קרוב אדער פסול ווערט בטל דיא גאנצע עדות (אבל בזמן שלא התרו בהן) אבער אז דר קרוב אדער דר פסול איז פריער ניט גיוועזן צווישען דיא עדות וואס האבין אים אן גיזאגט ער זאל ניט טאהן דיא עבירה. נאר איצט צוא בית דין זענען זייא אויך מיט גקומען. ווערט ניט בטל דיא עדות דורך זייא. ווארום (מה יעשו שני אחים שראו באחד שהרג את הנ״ש) וויא זאל מען טאן אויב צווייא ברידער ואונ נאך איינער אפרעמדער) האבין גיזעהן אז איינער האט גיהרגת אמענטשין. זאל מען ניט עדות זאגין פאר וואס. נאר געווים איז דער דין אז איין ברודער מיט דעם פרעמדין גייען עדות זאגין. ווארום מיר זאגין איין ברודער האט גיוואלט זיין אעדות. אונ דער אנדערער האט נאר גיזעהן. אבער ער האט גיט גיוואלט זיין קיין עדות. אזוי דא זאגין מיר אויך. דיא מענטשין וואס האבין אן גיזאגט אים ער זאל דאס ניט טאהן. זענען גיווארין עדות. אונ דער קרוב אדער דער פסול זענען נאר גישטאנען זעהן דיא זאך. אבער זייא האבין נאר ניט גיוואלט זיין קיין עדות. נאר איצט ווילען זייא בטל מאכין יענע עדות. אונ מציל זיין דעם וואס האט גיטאהן דיא עבירה. זענען זייא אויך גיקומען עדות זאגין. נעמט מען זייא ניט אן פאר עדות. אונ יענע עדות ווערט ניט בטל דורך זייא: ט (היו שנים רואין אותו מחלון זה) צווייא מענטשין האבין גיזעהן פון איין פענסטער וויא ראובן הרגת שמעון (ושנים רואין אותו מחלון זה) אונ צווייא מענטשין האבין גיזעהן פון דעם אנדערין פענסטער וויא ראובן הרגת שמעון (ואחד מתרה בו באמצע) אונ אין מיטען צווישען דיא צווייא פענסטער איז גיוועזן איינער וואס האט גיזאגט צוא ראובן ער זאל ניט הרגנן שמעון ווארום בית דין וועלין אים הרגנן (בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו) אויב אביסול מענטשין פון דעם פענסטער האבין גיזעהן אביסול מענטשין פון דעם אנדערין פענסטער. אפילו ניט אלע האבין גיזעהן איינער דעם אנדערין. אונ אפילו זייא האבין נאר ניט גיזעהן דעם מיטעלסטין מענטש וואס ער האט אנגיזאגט ראובן ער זאל ניט הרגנן. אונ דער אן זאגער האט זייא אויך ניט גיזעהן. נאר זייא האבין גיהערט וויא ער זאגט צוא ראובן ער זאל ניט הרגנן. ווארום בית דין וועט אים הרגנן. אונ ראובן האט גיזאגט איך ווייס אז בית דין וועט מיך הרגנן. דעסטוועגין וויל איך הרגנן שמעון. אדער דער אנזאגער האט גיזעהן אביסול מענטשין פון דעם פענסטער אונ אביסול מענטשין פון דעם אנדערין פענסטער. אונ זייא האבין אים אויך גיזעהן. אונ האבין גיהערט וויא ער האט אן גיזאגט צוא ראובן. נאר דיא מענטשין פון דיא פענסטער האבין ניט גיזעהן איינער דעם אנדערין (עת״ו) (הרי אלו עדות אחת) זענען דיא מענטשין פון ביידע פענסטער אונ דער מיטעלסטער מענטש. אלע איין עדות. ואויב איינער פון זייא איז א קרוב אדער פסול. איז אלעמענס עדות בטל (ואם לאו) אונ אויב דיא עדות פון דיא פענסטער האבין ניט גיזעהן איינער דעם אנדערין. אונ זייא האבין

לאו הרי אלו שתי עדיות. לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת. הוא והן נהרגין והשניה פטורה. רבי יוסי אומר לעולם אין נהרגין עד שיהו (פי) שני עדיו מתרין בו שנאמר (דברים יז) על פי שנים עדים. דבר אחר על פי שנים עדים. שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן: י מי שנגמר דינו וברח. ובא לפני אותו ב"ד אין סותרים את

והם רואים אותו בשעת ההריגה. לפיכך אם היו שתי הכתות שבשתי החלונות רואים אותו מצטרפים אלו עם אלו. והם כולם עדות אחת: הוא והן נהרגין. הוא נהרג דאכתי איכא כת א' שלא הוזמה. והם שהוזמו נהרגים שהרי הוזמו: שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. שצריכין שיהו הדיינים מכירין בל' העדים. ולא יצטרכו להעמיד מליץ בינ הם

דינו

ניט געזעהן דעם אנזאגער . אונ דער אנזאגער האט זייא אויך ניט געזעהן . נאר גיהערט האבין זייא וויא איינער זאגט צוא ראובן ער זאל ניט הרגנן . ווארום בית דין וועט אים הרגנן . אונ ראובן האט גיענטפערט איך ווייס אז בית דין וועט מיך הרגנן . אונ איך וויל הרגנן שמעון . אפילו אלע עדות פון ביידע פענסטער מיט דעם אן זאגער . זענען גיקומען מיט איין מאהל צוא בית דין . . עדות זאגין אז ראובן האט גיהרגת שמעון . פון דעסטוועגין (הרי אלו שתי עדיות) זענען דיא מענטשין פון דעם פענסטער בזונדערע עדות . אונ דיא מענטשין פון דעם פענסטער זענען בזונדערע עדות (לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת) דריבער אויב צווייא עדות זענען גיקומען צוא בית דין אונ האבין גיזאגט אויף די מענטשין פון איין פענסטער אז זייא זענען ליגנער . וויא אזוי קענט איר זאגין אז איר האט גיזעהן דורך דעם פענסטער זונטאג אז ראובן האט גיהרגת שמעון . איר זענט דאך זונטאג גאנצין טאג גיוועזן מיט אונז אויף איין אנדער ארט (הוא והן נהרגין) ראובן את דיא עדות פון דעם איין פענסטער וואס זייא זענען גיווארין ליגנער . ווערין גיהרגת . דיא עדות ווערין גיהרגת ווייל זייא זענען גיווארין ליגנער . אונ זייא האבין גיוואלט מען זאל ראובן הרגנן . ווס זיי האבין גאר ניט גיזעהן קיין שלעגין אויף אים . אונ ראובן ווערט גהרגת. ווייל אויף אים זענען דאך דא די עדות פון אנדערין פענסטער ווס זאגין אז זיי האבין גזעהן וויא ער האט גיהרגת שמעון . אונ זייא זענען דאך ניט גיווארין קיין ליגנער (והשניה פטורה) אונ די עדות פון אנדערין פענסטער הרגת מען ניט . ווייל זייא זענען ניט גיווארין קיין ליגנער ועתי"ט ותי"ו) . רבי יוסי זאגט (לעולם אינן נהרגין עד שיהו פי שני עדיו מתרין בו) מען הרגת אנדערש ניט ביידין צוויי עדות זאלן זאגין דעם מענטש ער זאל דיא זאך ניט טאהן ווארום בית דין וועלין אים הרגנן (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (על פי שנים עדים) דורך דיא מויל פון צוויי עדות וואס זייא זאגין דעם מענטש ער זאל דיא זאך ניט טאהן . אונ ער האט גיטאהן . ווערט גיהרגת דער מענטש (דבר אחר על פי שנים עדים) נאך אזוי מיינט מען מיט דיא ווערטער "פון דיא מויל פון דיא צווייא עדות" (שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן) דיא דיינים זאלין ניט הערין פון א טייטשער . ניט מען זאל נעמען א מענטש וואס ווייס דיא שפראך פון דיא עדות אונ ער זאל דאס איבער זעצין אויף איין אנדער שפראך וואס דיא דיינים קענען . נאר די דיינים מוזין קענען די שפראך וואס דיא עדות ריידין . אונ זייא זאלין הערין פון זייער מויל וואס זיי ריידין : י (מי שנגמר דינו) בית דין האט גיפסקנת אויף איינעם מען זאל אים הרגנן (וברח) אונ ער איז אנטלאפין (ובא לפני אותו בית דין) דער נאך איז ער צוריק גיקומען פאר דעם בית דין (אין סותרים את דינו) צו ווארפט מען ניט דעם דין . מען זאל נאך אמאהל קלערין . טאמער וועט ער גירעכט בלייבין . נאר מען

הרגנת

וכן הלכה: סנהדרין. הסמוכין בארץ. יש להם רשות לדון דיני קנסות ודיני נפשות. בין בארץ בין בח״ל. כ״ז שיש ב״ד הגדול בלשכת הגזית שנאמר (דברים יז) לבלתי שמוע אל הכהן או אל השופט. בזמן שיש כהן מקריב ע״ג מזבח. יש שופט שדן דיני נפשות. בזמן שאין כהן אין שופט: סנהדרין ההורגת אחת בשבוע. אחת לשבע שנים: נקראת חובלנית. שצריך שיהו מתוני׳ בדין. ויחזירו בדיני נפשות לזכות: לא נהרג אדם מעולם.

דינו. כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו באיש פלוני שנגמר דינו בב״ד של פלוני. ופלוני ופלוני עדיו. הרי זה יהרג. סנהדרין נוהגת בארץ ובחו״ל. סנהדרין ההורגת אחת בשבוע. נקראת חובלנית. רבי אלעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים. אלו היינו בסנהדרין. לא נהרג אדם מעולם. רשב״ג אומר אף הן מרבין שופכי דמים בישראל:

פרק ב **אלו** הן הגולין. ההורג נפש בשגגה. היה מעגל

שיבדקו העדים בדבר שלא ידעו להשיב. אם רואה הוא. מה ראיתם טרפה הרג או שלם הרג. ואם תמצא לומר שלם הרג. שמא במקום הסייף נקב היה. ואם מגלה עריות הוא ראיתם כמכחול בשפופרת: אף הן מרבין שופכי דמים. מתוך כך אין מכלין הרשעים ומרבים לשפוך דם:

פרק ב **אלו** הן הגולין. היה מעגל במעגילה. אבן חלקה עגולה שמעגלין אותה על גג הבית. לט הטיט שבעלי׳ להשוות

ברענגט אים (כל מקום שיעמדו שנים ואמרו מעידין אנו באיש פלוני) ביי וועלכן בית די״ן עס וועלין קומען צווייא עדות אונ וועלין זאגין מיר זאגין עדות אויף דעם מענטש (שנגמר דינו בבית דין של פלוני) אז יענער בית דין האט אויף אים גיפסקנט מען זאל אים הרגנן (פלוני ופלוני עדיו) אונ דיא מענטשין זענען גיוועז זיינע עדות ביי יענעם בית דין נאר ער איז אנטלאפין האט מען אים ניט גיקענט הרגנן (הרי זה יהרג) זאל מען דעם מענטש הרגנן ביי דעם בית דין (סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ) ווען דער בית המקדש איז גיוועזן. אונ דיא איין אונ זיבעציג סנהדרין זענען גיוועזן אין לשכת הגזית. זענען גיוועזן דרייא אונ צוואנציג סנהדרין אין יעדער שטאט אין ארץ ישראל אונ אויסער ארץ ישראל ווא יודין האבין נאר גיוואהנט. אונ זייא האבין געמשפט אלע דינים. געלט זאכין אונ אמענטשין צום הרגנן (סנהדרין ההורגת אחד בשבוע) דיא דיינים וואס הרגנן אמענטשין איין מאהל אין זיבען יאהר (נקבאת חובלנית) ווערט זיא גירופען אפארדארבערין. זיא הרגת מענטשין. רבי אלעזר בן עזריה זאגט (א״ה לשבעים שנה) איין מאהל אין זיבעציג יאהר (עת״ט). רבי טרפון אונ רבי עקיבא זאגין (אלו היינו בסנהדרין) ווען מיר וואלטין גיוועזן צווישען די סנהדרין (לא נהרג אדם מעולם) וואלט מען קיין מאהל ניט גיהרגת קיין מענטש. רבן שמעון בן גמליאל זאגט (אף הן מרבין שופכי דמים בישראל) דאס וואלט גאר ניט גיוועזן קיין טובה. עס וואלטין גיוועזן פיל רוצחים. ווייל זיי זעהן אז מען הרגת קיינעם ניט. וואלטין זייא ניט מורא גיהאט. אונ וואלטין פאר גאסין פיל בלוט ביי יודין:

פרק ב א (אלו הן הגולין) דיא מענטשין ווערין פאר טריבען אין דיא עריי מקלט וויא עס שטייט אין דיא סדרה מסעי (ההורג נפש בשגגה) אז איינער הרגת אמענטשין בשוגג אומגערין. ניט ווילענדיגו (היה מעגל במעגילה) ער האט גלייך גימאכט דיא לייס וואס אויף דין באך מיט אקיילעכדיגען שטיין (אזוי פלעגט מען מאכין פאר צייטין אין ארץ ישראל)

במעגילה. ונפלה עליו והרגתו. היה משלשל בחבית ונפלה עליו והרגתו. היה יורד בסולם ונפל עליו והרגו. הרי זה גולה. אבל אם היה מושך במעגילה ונפלה עליו והרגתו. היה דולה בחבית ונפסק החבל. ונפלה עליו והרגתו. היה עולה בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה אינו גולה. זה הכלל כל שבדרך ירידתו גולה. ושלא בדרך ירידתו אינו גולה. נשמט הברזל מקתו והרג. רבי אומר אינו גולה. וחכמים אומרים גולה. מן העץ המתבקע. רבי אומר גולה. וחכמים אומרים אינו גולה: ב הזורק אבן לרשות הרבים והרג הרי זה גולה. ראב"י אומר אם

הסדקים: היה משלשל בחבית. מלמעלה למטה: אבל אם היה מושך במעגילה. ממטה למעלה: כל שבדרך ירידתו גולה. דכתיב (במדבר לה) ויפל עליו עד שיפיל דרך נפילה. וכן לאתויי אפילו ירידה שהיא לצורך עלייה: נשמט הברזל מקתו. מבית יד שבו תוקעו בו: רבי אומר אינו גולה. ר' סבר ונשל הברזל מן העץ זה העץ המתבקע. לא עץ שבו תוקע בו. ורבנן סברי מן העץ. מע"ז שבו תוקע בו והלכה כחכמים. דעץ המתבקע כח כחו הוא. וכ"י כח כחו אינו גולה: ב זרק את האבן לרה"ר. ולפ"נ

(ונפלה עליו והרגתו) אונ דער שטיין איז גיפאלין אויף אמענטש אונ האט אים גיהרגת (היה משלשל בחבית) ער האט אראפ גילאזט אפאס. פון הויבין אראפ (ונפלה עליו והרגתו) אונ דיא פאס איז גיפאלין אויף אמענטש אונ האט אים גיהרגת (היה יורד בסולם) ער האט אראפ גענידערט אויף אלייטער (ונפל עליו והרגו) אונ ער איז גיפאלין אויף אמענטש אונ האט אים גיהרגת (הרי זה גולה) ווערט ער פאר טריבן אין דיא ערי מקלט (אבל אם היה מושך במעגילה) אבער אז ער האט ניצויגין דעם קייעלדיגע שטיין פון אונטין ארויף (ונפלה עליו והרגתו) אונ דער שטיין איז גיפאלין אויף אמענטש אונ האט אים גיהרגת (היה דולה בחבית) ער האט גישעפט וואסער מיט אפאס פון אברונען (ונפסק החבל) אונ דער שטריק איז צו ריסען גיווארין (ונפלה עליו והרגתו) אונ דיא פאס איז גיפאלין אויף אמענטש אונ האט אים גיהרגת (היה עולה בסולם) ער איז ארויף גיגאנגען אויף אלייטער (ונפל עליו והרגו) אונ ער איז גיפאלין אויף אמענטש אונ האט אים גיהרגת (הרי זה אינו גולה) ווערט ער ניט פאר טריבן אין דיא ערי מקלט (זה הכלל) דאס איז דער כלל (כל שבדרך ירידתו גולה) אז ער האט גיהרגת אמענטש ווען ער האט אראפ גענידערט. אדער זיין כלי האט גיהרגת אמענטש ווען מען האט זיא אראפ גילאזט. דארף ער פאר טריבן ווערין (ושלא בדרך ירידתו) אבער אז ער האט גיהרגת אמענטש ניט ווען ער האט אראפ גענידערט. נאר ווען ער איז ארויף גיגאנגען. אדער זיין כלי האט גיהרגת אמענטש ווען מען האט איר ארויף גיצויגין (אינו גולה) דארף ער ניט פאר טריבן ווערין (נשמט הברזל מקתו והרג) דיא האק איז אראפ גיפאלין פון האלץ וואס זיא זיצט אויף אים. אונ האט גיהרגת אמענטשין. רבי זאגט (אינו גולה) ער דארף ניט פאר טריבן ווערין (וחכמים אומרים גולה) אונ דיא חכמים זאגין ער דארף פאר טריבן ווערין (מן העץ המתבקע) ער האט גישפאלטין האלץ איז אשטיק צושפרונגען אשטיק האלץ אונ האט גיהרגת אמענטש (רבי אומר גולה) רבי זאגט ער דארף פאר טריבן ווערין (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגין (אינו גולה) ער דארף ניט פאר טריבן ווערין: ב (הזורק אבן לרשות הרבים) איינער האט גיווארפין אשטיין אויף די גאס וואו לייט אין גאס (והרג) אונ ער האט גיהרגת אמענטש וואס ער איז גיוועזן אויף דעם מקום (הרי זה גולה) דארף ער פאר טריבן ווערין. רבי אליעזר בן יעקב זאגט אם משיצאתה

דקרוב למזיד הוא שהיה לו לחשוב שב"א מצויים ברה"ר תמיד הכא עסקינן באשפה שמצויים ברה"ר לפנות בה בלילה. ואינה עשויה לפנות בה ביום חמכין דמקרי דיתיב בה. ומשום הכי גולה. דלאו פושע הוא ולא אנוס גמור הוא: והוציא הלז את ראשו וקבלה פטור. דכתיב (דברים יט) ומצא את רעהו. פרט לממציא את עצמו: אם יש רשות לניזק. שנתן לו בע"ה רשות ליכנס: מה חטיבת עצים רשות. דאי בעי עייל לחטוב ואי בעי לא עייל: יצא האב הרודה את בנו. דמצוה קא עביד: ג האב גולה ע"י

אם משיצאתה האבן מידו הוציא הלז את ראשו וקבלה הרי זה פטור. זרק את האבן לחצרו והרג. אם יש רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה. שנאמר (דברים יט) ואשר יבא את רעהו ביער. מה היער רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם. יצא חצר בעל הבית שאין רשות לניזק (ולמזיק) ליכנס לשם. אבא שאול אומר מה חטיבת עצים רשות. יצא האב המכה את בנו. והרב הרודה את תלמידו. ושליח ב"ד: ג האב גולה ע"י הבן

האבן מידו הוציא הלז את ראשו וקבלה) אוב ווען ער האט געווארפן דעם שטיין איז קיינער נים געווען אויף דעם מיסט. נאר וויא דער שטיין איז ארויס פון זיין האנט האט יענער ארויס געשטעקט זיין קאפ אויף דעם מיסט אונ האט צוא גענומען דעם שטיין אין קאפ אונ איז גיהרגת געווארין (הרי זה פטור) דארף ער נים פאר טריבען ווערין (זרק את האבן לחצרו והרג) אויב ער האט געווארפן אשטיין אין זיין הויף אונ האט גיהרגת אמענטש (אם יש רשות לניזק ליכנס לשם) אויב דער גיהרגהר האט גימענט אריין גיין אין דעם הויף ע לה) דארף ער פאר טריבען ווערין (ואם לאו) אונ אויב ער האט נים גימענט אריין גיין (אינו גולה) דארף ער נים פאר טריבען ווערין (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (ואשר יבא את רעהו ביער) אז ער וועט קומען מיט זיין חבר אין וואלד (מה היער רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם) אזוי וויא אוואלד מעג דארט אריין גיין דער וואס איז גיהרגת געווארין אונ דער וואס האט גיהרגת. דארף פאר טריבען ווערין דער וואס האט גיהרגת (אף כל רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם) אזוי יעדער ארט וואס דארט האט גימענט אריין גיין דער וואס איז גיהרגת געווארין אונ דער וואס האט גיהרגת. דארף אויך פאר טריבען ווערין דער וואס האט גיהרגת (יצא חצר בעל הבית שאין רשות לניזק ליכנס לשם) אבער אהויף וואס געהער צוא אבעל הבית. אונ דער בעל הבית האט געווארפן אשטיין אין זיין הויף אונ האט גיהרגת אמענטש. וואס דער גיהרגהר האט נים גימענט אריין גיין אין דעם הויף. דארף נים דער בעל הבית פאר טריבען ווערין. אבא שאול זאגט (מה חטיבת עצים רשות) אזוי וויא האלץ האקין איז דאך נים קיין מצוה. נאר אויב דער מענטש וויל האקט ער. אונ אז ער האט גיהאקט האלץ אונ אשטיק האלץ איז אפ גישפרונגען אונ האט גיהרגת אמענטשין. דארף ער פאר טריבען ווערין (אף כל רשות) אזוי יעדער זאך וואס אמענטש טוהט מיט זיין אייגענעם ווילען אונ דער פון ווערט גיהרגת אמענטש בשוגג. דארף ער פארטריבען ווערין (יצא האב המכה את בנו) אויסער אויב אפ טער האט גישלאגין זיין זוהן ער זאל גיין אין גוטען וועג. ער זאל וועלין לערנען תורה אדער טאהן אמלאכה (והרב הרודה את תלמידו) אונ ארבי אז ער שלאגט זיין תלמיד (ושליח בית דין) אונ אז דער שמש פון בית דין האט איינעם גישלאגין מלקות. ביא דיא אלע דרייא. אויב דער זוהן. אדער דער תלמיד. אדער דער וואס מען האט אים גישלאגין מלקות. זענען גישטארבין פון דעם שלאגין. דארף מען נים פאר טריבען ווערין: ג האב

והבן גולה על ידי האב. הכל גולין ע"י ישראל וישראל גולין על ידיהן. חוץ מעל ידי גר תושב. וגר תושב אינו גולה. אלא ע"י גר תושב. הסומא אינו גולה דברי ר' יהודה. ר' מאיר אומר גולה. השונא אינו גולה. ר' יוסי (ברבי יהודה) אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד. ר"ש אומר יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה. זה הכלל כל שהוא יכול לומר לדעת הרג. אינו גולה. ושלא לדעת הרג. הרי זה גולה:

ד להיכן גולין לערי מקלט לשלש

ע"י הבן. כשאב הכהו ללמדו תורה או מוסר או אומנות: הכל גולים ע"י ישראל. ואפילו עבד או כותי: חוץ מע"י גר תושב. שאם הרג בן ישראל בשוגג אינו גולה אלא נהרג: הסומא אינו גולה. דכתיב (במדבר לה) בלא ראות. פרט לסומא: רבי מאיר אומר גולה. בלא ראות לרבות את הסומא ואין הלכה כר"מ: השונא. כל שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת איבה ואין הלכה לא כר' יוסי בר' יהודה ולא כרבי שמעון אלא השונא אינו נהרג ואינו נקלט שחזקתו שהוא קרוב למזיד:

ד להיכן גולין לערי מקלט. ומ"ב עיר של לוים נמי כולן קולטות. אלא שאלו הם ערי

גולה על ידי הבן) אפאטער ווערט פאר טריבען דורך זיין זוהן. אויב ער האט גישלאגין זיין זוהן וויל צוא תורה לערנען אונ ניט צוא אמלאכה לערנען אונ ניט צוא מוסר. אונ דער זוהן איז גישטארבין אדער דער פאטער האט אים גיהרגת אום גערין ניט דורך שלאגין נאר דורך איין אנדער זאך) ווערט דער פאטער פאר טריבען (והבן גולה על ידי האב) אויב אזוהן הרגת זיין פאטער בשוגג. ווערט ער פאר טריבען (הכל גולין על ידי ישראל) ווער עם הרגת איודין. אפילו אכותי אדער אעבד אדער כנעני אז זייא האבין גיהרגת איודין בשוגג. ווערן זייא פאר טריבען (ישראל גולין על ידיהן) אונ איוד ווערט פר טריבען דורך זייא. אויב איוד האט גיהרגת בשוגג אכותי אדער אעבד כנעני ווערט ער פאר טריבען (חוץ מעל ידי גר תושב) אויסער אגר תושב. אויב איוד הרגת דעם גר תושב. ווערט ער פאר טריבען. אבער אז אגר תושב הרגת איודין. ווערט ער ניט פאר טריבען נאר מען הרגת אים (ועתי"ט ותי"ו) אגר תושב הייסט. אעובד גילולים וואס האט זיך מגייר גיוועזן נאר ער זאל ניט דינען עבודה זרה. אבער אלע מצות פון דיא תורה היט ער ניט. ועיין בהיגוד) (וגר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב) אויב אגר תושב הרגת אגר תושב בשוגג ווערט ער פאר טריבען (הסומא אינו גולה) אויב אבלינדער האט גיהרגת בשוגג ווערט ער ניט פאר טריבען (דברי רבי יהודה) אזוי זאגט רבי יהודה. רבי מאיר זאגט (גולה) ער ווערט פאר טריבען (השונא אינו גולה) אויב ראובן איז אשונא צוא שמעון. ער האט שוין דרייא טעג ניט גירעט מיט אים דורך דיא שנאה. אונ ראובן האט גיהרגת שמעון בשוגג (אינו גולה) ווערט ניט ראובן פאר טריבען. רבי יוסי בר יהודה זאגט (השונא נהרג) דעם שונא דארף מען הרגנן (מפני שהוא כמועד) ווארום ער האט אים געוויס גיהרגת במזיד מיט פלייס. ניט בשוגג. רבי שמעון זאגט (יש שונא גולה) אמאהל דארף מען דעם שונא פר טרייבין (ויש שונא שאינו גולה) אונ אמאהל דארף מען דעם שונא ניט פאר טרייבין (זה הכלל) דאס איז דער כלל (כל שהוא יכול לומר לדעת הרג) אויב מען קען זאגין מען דער קענט אז ער האט אים במזיד גיהרגת (אינו גולה) ווערט ער ניט פאר טריבען (ושלא לדעת הרג) אויב מען דער קענט אז ער האט אים ניט גיהרגת במזיד. נאר בשוגג (הרי זה גולה) ווערט ער פאר טריבען: ד (להיכן גולין) צוא וועלכין ארט ווערט מען פאר טריבען (לערי מקלט) צוא דיא שטעט פון אנטרינונג (לשלש שבעבר הירדן) צוא דיא דרייא שטעט

שבעבר הירדן ושלש שבארץ כנען. שנאמר (במדבר לה) את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו'. עד שלא נבחרו שלש שבא"י. לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות. שנאמר (שם) שש ערי מקלט תהיינה. עד שיהיו ששתן קולטות כאחד: ה ומכוונות להן דרכים. מזו לזו. שנאמר (דברים יט) תכין לך הדרך ושלשת וגו'. ומוסרים להן שני תלמידי חכמי' שמא יהרגנו בדרך. וידברו אליו. ר"מ אומר אף הוא מדבר ע"י עצמו. שנאמר (שם) וזה דבר הרוצח:

מקלט בין נכנס שם רוצח לדעת שתקלטנו ובין נכנס שלא לדעת קולטות. והנים ומ"ב עיר נדעת קולטת שלא לדעת אינן קולטות. ואם הרגו גואל הדם נשם פטור: ה ומכוונות להן הדרכים. שהיו עושים הדרכים שיהו מכוונות לערי המקלט שלא יהא הרוצח תועה בדרך. ומקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים. כדי שיכיר הרוצח ויפנה לשם: וידברו אליו. מדברים לגואל הדם אל תנהוג מנהג של שופכי דמים בשוגג בא מעשה זה לידו: הוא מדבר ע"י עצמו. אין ת"ח מקפידין לדבר לגואל הדם בעבורו אלא הוא שטוען טענת עצמו ואין הלכה כר"מ: ו ואחד

ו ר' יוסי בר' יהודה אומר. בתחלה א' שוגג וא' מזיד מקדימין לערי מקלט וב"ד שולחין ומביאין אותו משם. מי שנתחייב מיתה בב"ד. הרגוהו. ושלא

וואס אויף דער זייט ירדן (ושלש שבארץ כנען) אונ צוא דיא דרייא שטעט וואס אין לאנד כנען (שנאמר) אזוי וויא עס שטייט אין פסוק (את שלש הערים תתנו מעבר לירדן) דרייא שטעט זאלט איר געבין אויף דיא זייט ירדן (ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען) אונ דרייא שטעט זאלט איר געבין אין לאנד כנען (עד שלא נבררו שלש שבארץ ישראל) איידער מען האט אויס דערוויילט דיא דרייא שטעט אין ארץ ישראל (לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות) האבין דיא דרייא שטעט וואס אין עבר הירדן ניט צוא גינומען קיין רוצח (שנאמר) וואורום עס שטייט אין פסוק (שש ערי מקלט תהיינה) עס זאל זיין זעקס ערי מקלט (עד שיהיו ששתן קולטות כאחד) ביז אלע זעקס שטעט מיט איין מאהל זאלין זיין אנגיבויט צוא נעמען דיא רוצחים: ה (ומכוונות להן דרכים מזו לזו) אונ מען האט גימאכט גלייכע וועגין פון איין עיר מקלט צוא דיא אנדערע. אונ פון יעדער שטאט צוא דיא ערי מקלט. דיא וועג זאל ניט גיין קרום. אונ עס זאל ניט זיין אשטרויכלונג. ניט קיין בארג. ניט קיין טאהל. אויף יעדער טייך אבריק (שנאמר) וואורום עס שטייט אין פסוק (תכין לך הדרך ושלשת) דוא זאלסט אנברייטין דיא וועג. אונ זאלסט דיא לאנד צוא טיילין אין דרייא טייל (ומוסרים לו שני תלמידי חכמים) אונ צווייא לומדים גייען מיט אים אין וועג ביז צום עיר מקלט (שמא יהרגנו בדרך) טאמער וועט דער קרוב פון דעם גיהרגת'ן אים הרג'נן אין וועג (וידברו אליו) אונ אויב דער קרוב וועט אים וועלין הרג'נן. זאלין דיא לומדים ריידין צוא דעם קרוב אונ זאלין אים בעטין ער זאל אים ניט הרג'נן. רבי מאיר זאגט (הוא מדבר על עצמו) דער רוצח אליין זאל ריידין פאר זיך (שנאמר) וואורום עס שטייט אין פסוק (וזה דבר הרוצח) דאס זענען דיא רייד פון רוצח: ו רבי יוסי בר יהודה זאגט (בתחלה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט) דער אנהייב ווערט אזוי געפירט. סיי דער וואס הרג'נט בשוגג אומווערין אונ סי א דער וואס הרג'נט במזיד וגעריןן לויפין אלע אין דיא ערי מקלט (ובית דין שולחין ומביאין אותו משם) אונ בית דין שיקען מען זאל ברייגגען דעם רוצח פון עיר מקלט (מי שנתחייב מיתה בבית דין הרגוהו) וועמען בית דין דארף הרג'נן. הרג'נט מען (ושלא נתחייב

נתחייב מיתה. פט־והו. מי שנתחייב גלות. מחזירין אותו למקומו. שנאמר (במדבר לה) והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו וגו'. אחד משוח בשמן המשחה. וא' המרובה בבגדים. ואחד שעבר ממשיחתו (מחזירין את הרוצח). ר' יהודה אומר. אף משוח מלחמה מחזיר את הרוצח. לפיכך אמותיהן של כהנים מספיקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו. משנגמר דינו מת כהן גדול. הרי זה אינו גולה. אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו. ולאחר מכן נגמר

המרובה בבגדים. לאחר שנגנז צלוחית של שמן המשחה לא היה מתחנך לכהונת כ"ג אלא בלבישת שמונה בגדים: ואחד שעבר ממשיחתו. שאירע קרי לכ"ג ביה"כ ומנו אחר תחתיו במיתת כל אחד מאלו הוא חוזר. אע"פ שהאחר חי דג"פ כ"ג כתיב בפרשה: ר"י אומר אף משוח מלחמה. דקרא אתרינא כתיב (במדבר לה) לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן. ורבנן כיון דלא כתיב בהאי קרא הכהן הגדול לא דרשי ליה והלכה כחכמים: שלא יתפללו על בניהם שימותו. והם פשעו שהיה להם לבקש רחמים על דורם שלא יארע בהן תקלה ולא בקשו: משנגמר דינו. לגלות. דמשנגמר דינו ועומד

מיתה) אונ ווען מען דארף ניט הרגנן (פטורהו) מאכט מען אים פטור. ער זאל גיין אהיים (מי שנתחייב גלות) ווען מען דארף פאר טרייבן (מחזירין אותו למקומו) הייסט מען אים גיין צו ריק אין דעם עיר מקלט (שנאמר) אזוי וויא עס שטייט אין פסוק (והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו) בית דין זאלין אים צו ריק קערין אין דעם עיר מקלט (אחד משוח בשמן המשחה) סייא דער כהן גדול וואס איז גיזאלבט גיווארן מיט דיא הייליגע בוימאיל (ואחד המרובה בבגדים) אונ סייא דער כהן גדול וואס איז ניט גיזאלבט גיווארן מיט דיא בוימאייל ודער נאך וויא דיא בוימאייל פון בית המקדש איז בעהאלטין גיווארין. נאר ער איז גיווארין אכהן גדול דורך דיא אכט קליידער (ואחד שעבר ממשיחתו) אונ סיי דער וואס איז גיוועזן אכהן גדול. אונ איצט איז ער שוין ניט קיין כהן גדול. ואויב דער כהן גדול איז קראנק גיווארין אונ האט ניט גיקענט טאהן דיא עבודה יום כפור ועיין בהרע"ב ותוי"ט) האט מען גימאכט איין אנדער כהן גדול. דער נאך אז דער כהן גדול ווערט גיזונד. איז ער ווייטער כהן גדול אזוי וויא ער איז גיוועזן. אונ דער אנדערער הייסט אגיוועזענר כהן גדול) אויב איינער פון זייא שטארבט (מחזירין את הרוצח) גייט דער רוצח וואס האט גיהרגת בשוגג) צוריק אהיים. רבי יהודה זאגט (אף משוח מלחמה) אויב דער כהן וואס איז גיזאלבט גיווארין צו גיין אין דיא מלחמה אזוי וויא עס שטייט אין די סדרה שופטים) איז גישטארבין (מחזיר את הרוצח) גייט אויך דער רוצח צוריק אהיים (לפיכך אמותיהן של כהנים) דריבער פלעגין דיא מוטערס פון דיא כהנים ודיא מוטער פון כהן גדול. אונ דיא מוטער פון גיוועזענעם כהן גדול. אונ דיא מוטער פון כהן משוח מלחמה) (מספקות להן מחיה וכסות) געבין צו די רוצחים עסין אונ קליידער (כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו) דיא רוצחים זאלין ניט מתפלל זיין אויף זייערע קינדער זייא זאלין שטארבין (משנגמר דינו) וויא בית דין האט גיפסקנת דעם דין פון דעם רוצח ער זאל פאר טריבען ווערין. אונ אידער ער איז פאר טריבען גיווארין (מת כהן גדול) איז דער כהן גדול גישטארבין (הרי זה אינו גולה) ווערט ער ניט פאר טריבען (אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול) אויב דער כהן גדול איז גישטארבין אידער בית דין האט גיפסקנת דעם דין ער זאל פאר טריבען ווערין (ומינו אחר תחתיו) אונ מען האט גימאכט איין אנדער כהן גדול (ולאחר מכן נגמר דינו) דער נאך האט בית דין גיפסקנת זיין דין ער זאל פאר טריבען ווערין (חוזר במיתתו של שני

לגלות כלילו גלס : ז נגמר דינו בלא כ״ג . שלא סיס כ״ג בעולס : לא לעדות מצוה . כגון לעדות סחדש : וכל אדם . חוץ מגואל סדס שסרגו חוץ לעיר מקלטו אינו חייב

דינו . חוזר במיתתו של שני : ז נגמר דינו בלא כ״ג . ההורג כ״ג . וכ״ג שהרג אינו יוצא משם לעולם . ואינו יוצא לא לעדות מצוה . ולא לעדות ממון . ולא לעדות נפשות . ואפי׳ ישראל צריכים לו . ואפילו שר צבא ישראל כיואב בן צרויה . אינו יוצא משם לעולם . שנאמר (במדבר לה) אשר נס שמה . שם תהא דירתו . שם תהא מיתתו . שם תהא קבורתו . כשם שהעיר קולטת . כך תחומה קולט . רוצח שיצא חוץ לתחום . ומצא׳ גואל הדם . רבי יוסי הגלילי אומר מצוה ביד ג׳אל הדם . ורשות ביד כל אדם . ר״ע אומר רשות ביד גואל הדם . וכל אדם אין חייבין עליו . אילן שהוא עומד בתוך התחום .

וניפו

ווען דער אנדערער כהן גדול שטארבט . גייט דער רוצח צוריק אהיים : ז (נגמר דינו בלא כהן גדול) אויב עס איז קיין כהן גדול ניט געוועזען אויף דער וועלט . ווען בית דין האט גיפסקנט דעם דין פון דעם רוצח . ער זאל פאר טריבען ווערין (וההורג כהן גדול) אדער איינער האט גיהרגט בשוגג דעם כהן גדול (וכהן גדול שהרג) אדער אכהן גדול האט גיהרגט אמענטשין בשוגג . אונ ווען מען האט גיפסקנט זייער דין מען זאל פאר טריבען ווערין אז קיין כהן גדול ניט געוועזען (אינו יוצא משם לעולם) טאר ער אייביג ניט ארויס גיין פון עיר מקלט (ואינו יוצא) אונ אלע וואס ווערין פאר טריבען אין עיר מקלט טארין ניט ארויס גיין פון דארט (לא לעדות מצוה) ניט עדות צוא זאגין אויף אזאך וואס איז אמצוה (ולא לעדות ממון) אונ ניט עדות צו זאגין אויף געלט זאכין (ולא לעדות נפשות) אונ ניט עדות צוא זאגין אויף אמענטשין . מען זאל אים הרגען אדער ניט הרגען (ואפילו ישראל צריכים לו) אונ אפילו אלע יודין דארפין אים (ואפילו שר צבא ישראל כיואב בן צרויה) אונ אפילו ער איז אשר איבער דיא יודישע חיל . אזוי ווי יואב בן צרויה איז געוועזען (אינו יוצא משם לעולם) פון דעכטוועגין טאר ער ניט ארויס גיין פון עיר מקלט קיין מאהל . ביז דער כהן גדול אדער דער כהן משוח מלחמה וועט שטארבין (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (אשר נס שמה) וואס ער איז דארט אנטלאפין (שם תהא דירתו) דארט אין עיר מקלט זאל זיין זיין וואהנונג (שם תהא מיתתו) דארט זאל זיין זיין שטארבין (שם תהא קבורתו) דארט זאל מען אים בגראבין (כשם שהעיר קולטת) אזוי וויא דיא שטאט נעמט צוא דעם רוצח דער קרוב פון גיהרגתין זאל אים ניט טארין הרגען (כך תרומה קולט) אזוי דיא צוויי טויזענד איילין וואס ארום שטאט נעמט אויך צוא דעם רוצח . אויב דער רוצח איז אין די צוויא טויזענד איילין וואס ארום שטאט . טאר אים ניט הרגען דער קרוב פון דעם גיהרגתין (רוצח שיצא חוץ לתחום) אויב דער רוצח איז ארויס גיגאנגען פון דיא צוויא טויזענד איילין (ומצאו גואל הדם) אונ דער קרוב פון דעם גיהרגתין האט אים גיטראפין . רבי יוסי הגלילי זאגט (מצוה ביד גואל הדם) עס איז אמצוה דער קרוב זאל אים הרגען (ורשות ביד כל אדם) אונ אויב איין אנדער מענטש וניט זיין קרוב וויל אים הרגען . מעג ער אים הרגען . רבי עקיבא זאגט (רשות ביד גואל הדם) אויב דער קרוב וויל אים הרגען . מעג ער . אבער קיין מצוה איז ניט ער זאל אים הרגען (וכל אדם אין חייבין עליו) אונ אלע אנדערע מענטשין ניט קרובים טארין אים ניט הרגען . נאר אז זייא האבין אים גיהרגט . הרגט מען זייא ניט (אילן שהוא עומד בתוך התח׳ וגו׳) אויב אבוים שטייט אין דיא צוויי טויזענד איילין (ונופו נוטה חוץ לתחום) אונ דיא צווייגין פון

ונופו נוטה חוץ לתחום. או עומד חוץ
לתחום. ונופו נוטה לתוך התחום.
הכל הולך אחר הנוף. הרג באותה
העיר גולה משכונה לשכונה. ובן לוי
גולה מעיר לעיר: ח (כיוצא בו).
רוצח שגלה לעיר מקלטו ורצו אנשי
העיר לכבדו. יאמר להם רוצח אני.
אמרו לו אע"פ כן. יקבל מהן. שנא'
(דברים יט) וזה דבר הרוצח. מעלים היו
שכר ללוים. דברי ר' יהודה. ר"מ אומר
לא היו מעלים להן שכר. וחוזר לשררה

עליו. דכתיב (שם) אין לו דם. וגואל הדם
רשות בידו להרגו. והלכה כר"ע. וה"מ
שגלה מזיד. אבל יצא שוגג. כל אדם שהרגו
נהרג עליו: הכל הולך אחר הנוף. בגמרא
מפרש דלאו אחר הנוף קאמר שאם היה
עיקרו בתוך התחום של ערי מקלט ונופו
נוטה חוץ לתחום כיון שנכנס תחת נופו
נקלט. הואיל ועיקרו לפנים שדינן נופו בתר
עיקרו. ואי עיקרו בחוץ ונופו בפנים. כי
היכי דבנופו לא מצי קטיל ליה בעיקרו נמי
לא מצי קטיל ליה. דשדינן עיקרו בתר נופו
לחומרא: ח מעלים היו שכר ללוים.
בארבעים ושתים עיר שגם הם קולטות מעלה כרוצה שכר לבע"ה שהוא דר בו: ר"מ
אומר וכו'. ואין הלכה כר"מ ודוקא במ"ב עיר אבל בשש ערי מקלט כולי עלמא מודו

בוים זענען אויסער דיא צוויי טויזענד איילין (או עומד חוץ לתחום) אדער דער בוים שטייט
אויסער דיא צוויי טויזענד איילין (ונופו נוטה לתוך התחום) אונ דיא צווייגן זענען אין דיא
צווייא טויזענד איילין (הכל הולך אחר הנוף) גייט מען נאך דעם צווייג אויך. אויב דער בוים
שטייט אין צוויי טויזענד איילין אונ דער צווייג איז אויסער דיא צוויי טויזענד איילין. אז דער
רוצח איז גיקומען אונטער דעם צווייג. טאר מען אים ניט הרגענען. גלייך וויא ער וואלט
גישטאנען ביי דעם בוים אין דיא צווייא טויזענד איילין. אונ אויב דער בוים שטייט אויסער
דיא צוויי טויזענד איילין. אונ דער צווייג גייט אריין אין די צווייא טויזענד איילין. אז דער
רוצח קומט צוא דעם בוים. טאר מען אים ניט הרגענען. גלייך וויא ער וואלט גישטאנען
אונטער דעם צווייג אין דיא צווייא טויזענד איילין (הרג באותה העיר) אויב דער רוצח האט
גיהרגעט אמענטשין בשוגג אין עיר מקלט גולה משכונה לשכונה) ווערט ער פאר טריבען פון
איין גאס אין דיא אנדערע גאס. ווארום ער טאר דאך ניט ארויס גיין פון עיר מקלט (ובן לוי
אונ אלוי וואס וואהנט אין עיר מקלט אונ האט גיהרגעט אמענטשין בשוגג גולה מעיר לעיר)
ווערט ער פאר טריבען פון איין עיר מקלט אין דעם אנדערן עיר מקלט: ח רוצח שגלה לעיר
מקלטו) ארוצח וואס איז פאר טריבען גיווארין אין עיר מקלט (ורצו אנשי העיר לכבדו) אונ
דיא מענטשן פון שטאט ווילען אים געבין כבוד (יאמר להם רוצח אני) זאל ער זייא זאגין
איך בין ארוצח (אמרו לו אף על פי כן) אויב דיא מענטשין פון שטאט זאגין צו אים. אפילו
דוא ביסט ארוצח. פון דעסטוועגין ווילען מיר דיר געבין כבוד (יקבל מהן) זאל ער אן נעמען
פון זייא דעם כבוד (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (וזה דבר הרוצח) ער דארף ריידן
אונ זאגין אז ער איז ארוצח (מעלים היו שכר ללוים) דיא רוצחים וואס זענען ניט אנטלאפין
אין איינע פון דיא זעקס ערי מקלט נאר ער איז גילאפין אין אשטאט פון דיא לוים (דיא
שטעט פון דיא לוים זענען אויך מציל דעם רוצח אזוי וויא אעיר מקלט) דארף דער רוצח
בצאהלין דירה געלט צוא דעם לוי וואס ער וואהנט ביי אים (דברי רבי יהודה) אזוי זאגט
רבי יהודה. רבי מאיר זאגט (לא היו מעלים להם שכר) דער רוצח דארף ניט בצאהלין דירה
געלט צום לוי נאר ער וואהנט אומזיסט (וחוזר לשררה שהיה בה) אז דער כהן גדול שטארבט
אונ דער רוצח קומט צוריק אין זיין שטאט. אויב דער רוצח איז גיוועזן פריער אין זיין שטאט
אנשיא. אדער איין אנדער גרוסקייט ווערט ער צוריק אנשיא אזוי וויא ער איז פריער גיוועזן

באין מעלה שכר לבעל הבית: לא היה חוזר לשררה שהיה בה. דכתיב (ויקרא כה) ושב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ישוב. למשפחתו הוא חוזר ואינו חוזר למה שהוחזקו אבותיו. ואין הלכה כר' יהודה:

פרק ג אלו הן הלוקין. אלו לאו דוקא דהא תנא ושייר לוקין טובא. אלא הנך חייבי כריתות לאשמועינן דיש מלקות בחייבי כריתות. ותנא אלמנה וגרושה לאשמועינן אלמנה והיא גרוש' חייבין עליה

שהי' בה. דברי ר' מאיר. רבי יהודה אומר לא היה חוזר לשררה שהי' בה:

פרק ג **ואלו** הן הלוקין. הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו. ועל אשת אחי אביו. ועל הנדה. אלמנה לכ"ג. גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. ממזרת ונתינה לישראל. בת ישראל לנתין ולממזר. אלמנה וגרושה. חייבין עליה משום שני שמות. גרושה וחלוצה. אינו חייב אלא משום

דידהו בהדיא. וכן הקדש שלא נפדה. ואיידי דתנא הקדש תנא מעשר שני דתרוייהו מלקות דידהו משום מחוסרי פדיה וכן ברובן איכא לד תלום: נתינה. מן הגבעונים היא ומלקות דידה מלא תתחתן בם: אלמנה. שנתאלמנה מאחר. והיא גרושה. חייב עליה שתי מלקיות משום שתי שמות. משום שתי אזהרות שהיכא מפורשות במקרא. ואזהרה אתרוייהו קאמר. גרושה והיא חלוצה אינו חייב עליה משום ב' שמו' שהחלוצ'

משום שני שמות. ותנא טבל ומעשר ראשון אינה כתובה. אלא מרבויא מייתינן לה דתניא שלא נטלה תרומתו דלא מפורש אזהרה גרושה אין לי אלא גרושה. חלוצה מנין ת"ל ואשה

מען מוז אים צוריק געבן זיינע נשיאות (דברי רבי מאיר) אזוי זאגט רבי מאיר. רבי יהודה זאגט (לא היה חוזר לשררה שהיה בה) ער קומט ניט צוריק צו זיין גרויסקייט וואס ער האט פריער געהאט. מען דארף אים ניט צוריק געבן זיינע נשיאות:

פרק ג א (ואלו הן הלוקין) דיא מענטשין שלאגט מען מלקות (הבא על אחותו) אז ער האט מזנה געוועזן מיט זיין שוועסטער (ועל אחות אביו) אדער מיט זיין פאטערס שוועסטער (ועל אחות אמו) אדער מיט זיין מוטערס שוועסטער (ועל אחות אשתו) אדער מיט זיין ווייבס שוועסטער (ועל אשת אחיו) אדער מיט זיין ברודערס ווייב (ועל אשת אחי אביו) אדער מיט דיא ווייב פון זיין פאטערס ברודער (ועל הנדה) אדער ער איז ביי א נדה אפילו זיא איז זיין ווייב (אלמנה לכהן גדול) אויב א כהן גדול האט חתונה געהאט מיט אן אלמנה (גרושה וחלוצה לכהן הדיוט) אויב א כהן האט חתונה געהאט מיט א אשה וואס איר מאן האט איר גיגט. אדער וואס איר שוואגער האט איר געגעבן חליצה (ממזרת ונתינה לישראל) א איד האט חתונה געהאט מיט א ממזרת אדער מיט א אשה פון דיא גבעונים וואס שטייט אין ספר יהושע קאפיטל ח (בת ישראל לנתין ולממזר) אדער א אידישע טאכטער האט חתונה געהאט מיט איינעם פון דיא גבעונים אדער מיט א ממזר. דיא אלע מענטשין קומט מלקות (אלמנה וגרושה) אויב א כהן גדול האט גינומען א אשה וואס זיא איז אן אלמנה און א גרושה זיין מאן האט איר גיגט. און איין מאן איז גישטארבן. אדער דער מאן האט איר גיגט און האט איר צוא ריק גינומען. און איז גישטארבן (חייבין עליה משום שני שמות) קומט אים צווייא מאהל מלקות. פאר צווייא לאוין. פון אן אלמנה און פון א גרושה (גרושה וחלוצה) אויב א כהן האט גינומען א אשה וואס זיא איז א גרושה און א חלוצה (אינו חייב אלא משם אחד בלבד) קומט אים נאר איין מאהל מלקות. פאר איין לאו. פון גרושה. ווארום דער

אחד בלבד: ב הטמא שאכל את הקדש. והבא אל המקדש טמא. והאוכל חלב. ודם. ונותר. ופגול. וטמא. השוחט והמעלה בחוץ. והאוכל חמץ בפסח. והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים. והמפטם את השמן. והמפטם את הקטורת. והסך בשמן המשחה. והאוכל נבלות. וטרפות. שקצים. ורמשים. אכל טבל. ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. ומעשר שני והקדש שלא נפדו. כמה יאכל מן הטבל

ולשם: ב המפטם את השמן. העושה שמן דוגמת שמן המשחה: והסך בשמן המשחה שעשה משה רבינו ע"ה: אכל טבל. אזהרתיה מלא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו (ויקרא כב) בעתידין לתרום הכתוב מדבר: ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. שאף הוא במיתה כטבל דכתיב (במדבר יח) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וגו': ומע"ש שלא נפדה. מע"ש שנטמא ואפי׳ הוא

בירושלים אסור לאכלו עד שיפדה והאוכלו בירושלים עד שלא נפדה לוקה ואזהרתו מלא בערתי ממנו בטמא (דברים כו) בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא ומנין למע"ש שנטמא שפודין אותו בירושלים שנאמר (שם יד) כי לא תוכל שאתו פי׳ לא תוכל לאכלו כדכתיב (בראשית מג) וישא משאת מאת פניו: הקדש שלא נפדה. לא כתיב ביה לאו בהדיא אלא אתיא אזהרה

לאו פון חלוצה שטייט ניט ארוים נישטעלט אין דיא תורה: ב (הטמא שאכל את הקדש) אויב אטמא האט גיגעסין קדשים (והבא אל המקדש טמא) אדער אטמא איז אריין גיגאנגען אין בית המקדש (והאוכל חלב ודם נותר ופגול. וטמא) אדער ער האט גיגעסין חלב. אדער בלוט. אדער ער האט גיגעסין פלייש פון אקרבן וואס איז געבליבען נאך דיא צייט. ווען מען טאר שוין ניט עסין. אדער ער האט גיגעסין פלייש פון אקרבן וואס מען האט ניטראכט ווען מען האט איס גישאכטין אז מען זאל עסין לייגער וויא דיא צייט איז. אדער ער האט גיגעסין פלייש פון אקרבן וואס איז טמא גיווארין (השוחט והמעלה בחוץ) ער האט גישאכטין אקרבן אויסער דיא עזרה. אדער ער האט מקריב גיוועזן אקרבן אויסער דיא עזרה (והאוכל חמץ בפסח) אדער ער האט גיגעסין חמץ אום פסח (והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים) אז ער האט גיגעסין. אדער גיטאהן אמלאכה אום יום כפור (והמפטם את השמן) אז ער מאכט אזעלכע בוימאייל וויא משה רבינו האט גימאכט אין משכן (והמפטם את הקטרת) אדער ער מאכט אזעלכע קטרת וויא עס איז גיוועזן אין בית המקדש (והסך בשמן המשחה) אדער אמענטש שמירט זיין לייב מיט דיא בוימאייל וואס משה רבינו האט גימאכט אין משכן (והאוכל נבלות וטרפות) אז ער עסט נבלות אדער טרפות (שקצים) אדער ער עסט שקצים דיא אלע לעבעדיגע זאכין וואס אויף דיא ערד אונ אין ים. אונ עס ווערט גיבארין איינער פון אנדערין אונ מען טאר זייא ניט עסין. דאס רופט מען שקצים (ורמשים) אדער ער עסט רמשים דיא אלע ווערים וואס ווערין גיבארין פון פארשימלונג אונ פון מיסט. רופט מען רמשים (אכל טבל) אז ער האט גיגעסין פירות וואס מען האט נאך ניט גיגעבין פון זייא קיין מעשר (ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו) אדער ער האט גיגעסין מעשר ראשון וואס מען האט נאך ניט גיגעבין פון זייא תרומת מעשר (ומעשר שני והקדש שלא נפדו) מעשר שני וואס איז טמא גיווארין אויסער ירושלים אדער אין ירושלים. מוז מען זייא אויסטאהשין אויף געלט. אונ אויב ער האט גיגעסין מעשר שני וואס איז טמא גיווארין אין ירושלים אונ מען האט זייא ניט אויס געטוישט אויף געלט. קומט מלקות. אדער ער האט גיגעסין קדשים וואס זענען ניט אויס גיטוישט
גיווארין

הטבל ויהא חייב. ר"ש אומר כל שהוא. וחכ"א כזית. אמר להם ר"ש אין אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב. אמרו לו מפני שהיא כברייתה. אמר להן אף חטה אחת כברייתה: ג האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם. קדשי קדשים חוץ לקלעים. קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה. השובר את העצם בפסח

דידיה נ"מ דהא הא מתרומה ואע"ג דמיעט רחמנא ומתו בו ולא במעילה. ממיתה מעטיה ולא מאזהרה: באוכל נמלה שהוא חייב. משום שרץ השורץ על הארץ (ויקרא יא) ואע"ג דלית בה כשעור: אף חטה אחת כברייתה. ולית הלכתא כרבי שמעון דלא קרינן בריה אלא לבריה שיש לה נשמה בלבד: ג עד שלא קרא עליהם. ארמי אובד אבי וגו' אבל לאחר שקרא עליהם אינו לוקה אם אכלן לפי שכן ממונו של כהן. וזו דברי ר"מ. אבל חכמים אומרים בכורים הנחה מעכבת בהן. קריאה אין מעכבת בהן. והאוכל אחר הנחה בגבורים. אע"פ שעדיין לא קרא עליהן. אינו לוקה. והלכה כחכמים ואזהרתן מדכתיב (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו. ותרומת ידך. ואמר מר ותרומת ידך אלו הבכורים דאילו תרומה אינה טעונה הבאת מקום. ובכורים נמי אינו לוקה עליהן אלא אם אכלן אחר שראו פני ירושלים קודם

הנחתן בעזרה. אבל אכלן בגבולין קודם שיכנסו לירושלים אינו לוקה: קדשי קדשים חוץ לקלעים. קדשים קלים חוץ לחומה כל הני אזהרתן מלא תוכל לאכול בשעריך וגו'. וכל נדריך אשר תדור שכל אכילה חוץ למקום הקבוע לה מקרי אכילת שעריך. ומע"ש. לעיל תנן מעשר שני טמא שלא נפדה כדפרשינן. והכא תנן מע"ש טהור שאכלו חוץ לחומה. וד"ק שאכלו חוץ לחומה אחר שראה פני ירושלים הוא שלוקה אבל האוכל מע"ש בגבולים קודם שיכנס לירושלים אינו לוקה דכתיב (שם) לפני ה' אלהיך תאכלנו. ואחר כך לא תוכל לאכול בשעריך: המותיר. אינו לוקה דכתיב (שמות יב) לא תותירו ממנו עד בוקר. והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו. בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר אם עברת על לאו. קיים עשה שבה ואינך לוקה. ועוד לא תותירו הוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין

געוואָרן אויף געלט (כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב) וויא פיל זאל ער עסן אומגעמעשרטע עס זאל אים קומען מלקות. רבי שמעון זאגט (כל שהוא) וויא פיל ער עסט. קומט אים מלקות (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגן (כזית) אז ער עסט אזוי גרויס וויא אאיילבערט קומט אים מלקות. אבער אז ער עסט ווייניגער וויא אאיילבערט גרויס. קומט אים ניט קיין מלקות (אמר להם רבי שמעון) האט רבי שמעון גיזאגט צוא דיא חכמים (אין אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב) וועט איר דען ניט מודה צוא מיר אז איינער עסט אמילב וואס זיא איז גאר קליין פון דעסטוועגין קומט אים מלקות (אמרו לו) האבין דיא חכמים גיזאגט צוא רבי שמעון (מפני שהיא כברייתה) וייל זיא איז בשאפין גיווארין אזוי קליין (אמר להם) האט רבי שמעון גיזאגט צוא דיא חכמים (אף חטה אחת כברייתה) אז ער עסט איין ווייץ פון אומגעמעשרטע דארף אים אויך קומען מלקות. וייל דיא ווייץ איז אזוי קליין בשאפין גיווארין: ג (האוכל בכורים עד שלא קרא עליהן) אז ער עסט בכורים אין ירושלים איידער ער האט גילייענט דיא פרשה פון ארמי אובד אבי. קומט אים מלקות (קדשי קדשים חוץ לקלעים) אז ער האט גיגעסין חטאות אונ אשמות אויסער דיא עזרה (קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה) אז ער האט גיגעסין שלמים אדער תודה. אדער ער האט גיגעסין מעשר שני וואס איז שוין גיוועזן אין ירושלים אויסער דיא מויער פון ירושלים. קומט אים מלקות (השובר את העצם בפסח הטהור) אז מען צוא ברעכט אביין פון אקרבן

עליו · והשובר. עצם בפסח טמא אינו לוקה. דאמר רחמנא (שם) ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול: ד לוקה ואינו משלח. דסבירא ליה לר"י שלח תשלח מעיקרא משמע. ואע"ג דכתיב שלח תשלח אחר לא תקח. לאו למימרא דאם לקחה תשלח. אלא לא תקח. אבל שלחה קודם לקיחה. ואין זה לאו הניתק לעשה: וחכ"א משלח ואינו לוקה. דסברי שלח אחר לקיחה משמע. והוי לאו הניתק לעשה והלכה כחכמים: כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה. שאמרה תורה אם עברת על לאו קיים העשה. כגון לא תקח האם על הבנים. ואם לקחת שלח תשלח. לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו. ואם באת והעבטת עבוטו. השב תשיב לו את העבוט. כל אלו אם קיים העשה אינו לוקה. אבל לא קיים העשה כגון שלקחה האם על הבנים. ושחטה או שמתה. לקח העבוט מביתו ושרף שאינו יכול לקיים העשה הרי זה לוקה: ה הקורחת קורחה. משום דמחייב על כל קרחה וק אם

הטהור. הרי זה לוקה ארבעים. אבל המותיר בטהור. והשובר בטמא. אינו לוקה ארבעים: ד הנוטל אם על הבנים. רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח. וחכ"א משלח ואינו לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה. אין חייבין עליה: ה הקורחת

פסח וואס איז טהור (הרי זה לוקה ארבעים) שלאגט מען אים פערציג מלקות (אבל המותיר בטהור) אבער אז מען לאזט פלייש אויף נאך האלבע נאכט פון אקרבן פסח וואס ער איז טהור (והשובר בטמא) אונ אז מען צוא ברעכט אביין פון אקרבן פסח וואס ער איז טמא (אינו לוקה ארבעים) שלאגט מען אים ניט קיין פערציג מלקות: ד (הנוטל אם על הבנים) אז ער האט גינומען אפויגיל זיצט אויף אירע קינדער. אונ ער האט גינומען דיא מוטער מיט דיא קינדער. רבי יהודה זאגט (לוקה) מען זאל אים שלאגין מלקות. ווייל אין דיא תורה שטייט "לא תקח האם על הבנים" דוא זאלסט ניט נעמען דיא מוטער מיט די קינדער (ואינו משלח) אונ ער דארף ניט אוועק שיקען דיא מוטער. ווארום וואס דיא תורה האט גיזאגט "שלח תשלח את האם" דוא זאלסט אוועק שיקען דיא מוטער. מיינט דיא תורה איידער דוא נעמסט איר זאלסטו איר אוועק שיקען אונ ניט נעמען. אבער אז דוא האסט איר שוין גינומען. אונ האסט שוין גיטאהן דיא עבירה. העלפט שוין ניט וואס דוא וועסט איר איצט אוועק שיקען (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגין (משלח ואינו לוקה) ער זאל אוועק שיקען דיא מוטער אונ מלקות שלאגט מען אים ניט. ווארום דיא תורה מיינט "לא תקח האם על הבנים" דוא זאלסט ניט נעמען דיא מוטער מיט דיא קינדער. אונ אויב דוא האסט גיטאהן דיא עבירה אונ האסט גינומען דיא מוטער מיט די קינדער. "שלח תשלח את האם" זאלסטו דיא מוטער אוועק שיקען וועסטו ניט האבין דיא עבירה (זה הכלל) דאס איז דער כלל (כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה) אלע גיבאטן וואס דיא תורה האט גיבאטין מען זאל דאס ניט טאהן. אונ אויב מען האט גיטאהן. האט די תורה גיזאגט וואס מע זאל טאהן וועט מען פארריכטען דיא עבירה. אזוי וויא ביא דעם דין. די תורה האט גיזאגט מען זאל ניט נעמען דיא מוטער מיט דיא קינדער. אויב ער האט גינומען די מוטער מיט דיא קינדער. האט דיא תורה גיזאגט מען זאל איצט אוועק שיקען דיא מוטער. וועט מען פארריכטען דיא עבירה (אין חייבין עליה) שלאגט מען ניט קיין מלקות אויף דעם לאו "לא תקח" אויב ער שיקט אוועק דיא מוטער. אבער אז מען קען שוין ניט אוועק שיקען דיא מוטער. ער האט זיא גישאכטין אדער זיא איז גישטארבען שלאגט מען אים מלקות אויף דעם לאו לא תקח (ועיין בהרע"ב ותי"ט): ה (הקורחת קרחה בראשו) אז ער רייסט אוים

קרחה בראשו. והמקיף פאת ראשו. והמשחית פאת זקנו. והשורט שריטה אחת על המת חייב. שרט שריטה אחת על חמשה מתים. או חמשה שריטות על מת אחד. חייב על כל אחת ואחת. על הראש ב'. אחת מכאן, ואחת מכאן. על הזקן ב' מכאן. וב' מכאן. ואחת מלמטה. ר' אליעזר אומר אם נטלו כולו כאחת. אינו חייב אלא

ועל כל שריטה ושריטה ועל כל פאה ופאה. משא"כ בחולב חלב וחלב משום שהי חגנגו במתני'. אבל שאר לאוי גרידי שאין בהן חדוש לא תנא: קרחה. על מת. כדכתיב (דברים יד) ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת ואע"ג דגבי כהנים לא כתוב על מת. כבר למדו בגזרה שוה מקרחה קרחה. מה בישראל על מת. אף בכהנים על מת. ושיעור קרחה כגריס: המקיף את ראשו. מגוח לצדעיו לאחורי אזנו ופדחתו. ואפילו על גלוח שבמספרים שאין בו השחתה. חייב על פאת הראש. דדוקא בזקן כתיב השחתה ואינה אלא בתער. אבל בפאת הראש הקפה כתיב בכל ענין שהוא מקיף חייב: שריטה אחת על חמשה מתים. או חמש שריטות על מת אחד. דכתיב (ויקרא יט) ושרט לנפש לא תתנו נחייב על כל שריטה ושריטה. ועל כל נפש ונפש. ואע"פ שלא היתה שם אלא התראה א'. והוו כל ה' שריטות בבת אחת חייב: על הראש ב'. אחת על ימין ואחת על שמאל: ועל הזקן ב' מכאן וב' מכאן. מקום חבור הסנטר ללחיים. א' מימין הסנטר וא' משמאל ושבולת הזקן באמצע. הרי שלש. וחבור הלחיים מכאן ומכאן. הרי חמש. לחי העליון המחובר לצדעים ולחי התחתון שבימין. ולחי העליון והתחתון שבשמאל. הרי ב' מכאן וב' מכאן. וסוף הזקן שהשער יוצא ממנו כעין שבולת. לפיכך נקרא שבולת הזקן. הרי זה חמש: אינו חייב א' א'. דכיון דלא א' הוא הרי הוא כאוכל ב' זתים של חלב בהתראה

אוים דיא האר פון קאפ ווייל ער האט צער וואס איינער איז געשטארבן (והמקיף פאת ראשו) אז ער שערט אפ דיא פיאות. אונ ער מאכט אז די האר וואס אויף דעם שטערן אונ דיא האר וואס אויף דיא שלייפען אונ דיא האר וואס אונטער דיא אויערן. זאלן זיין גלייך ארום קאפ. עס זאל ניט זיין דיא פיאות לייגגער (והמשחית פאת זקנו) אז ער גאלט דיא בארד (והשורט שריטה אחת על המת חייב) אז ער האט איין מאהל אריס גיטאהן זיין לייב פון צער וואס ער האט אויף אמענטש וואס איז געשטארבן. קומט אים איין מאהל מלקות (שרט שריטה אחת על חמשה מתים) אויב ער האט אריס גיטאהן זיין לייב איין מאהל אויף פינף מענטשן וואס זענען געשטארבן (או חמש שריטות על מת אחד) אדער ער האט פינף מאהל געריסען זיין לייב אויף איין מענטש וואס איז געשטארבן (חייב על כל אחת ואחת) איז ער חייב מלקות אויף יעדער מת בזונדער. אפילו נאר איין ריס. אונ אויף יעדער ריס בזונדער. אפילו נאר איין מת (על הראש) אז ער גאלט אפ אדער ער שערט אפ דיא פיאות פון קאפ (שתים) קומט אים צוויי מאהל מלקות (אחת מכאן ואחת מכאן) איין מאהל מלקות אויף דיא רעכטע פיאה. אונ איין מאהל מלקות אויף דיא לינקע פיאה (ועל הזקן) אז ער גאלט אפ דיא בארד (שתים מכאן) צוויי מאהל מלקות קומט אים אויף דיא רעכטע זייט (ושתים מכאן) אונ צוויי מאהל מלקות קומט אים אויף דיא לינקע זייט (ואחת מלמטה) אונ איין מאהל מלקות קומט אים אויף אונטען. דיא האר וואס איינגט אונטען. רבי אליעזר זאגט (אם נטלו כולו כאחד) אויב ער האט אראפ גינומען די גאנצע האר פון בארד מיט איין מאהל (אינו חייב אלא אחת) קומט אים נאר איין מאהל מלקות

אחת. ואינו חייב עד שיטלנו בתער. ר׳ אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט. או ברהיטני חייב: ו הכותב כתובת קעקע כתב ולא קעקע. קעקע ולא כתב. אינו חייב. עד שיכתוב ויקעקע. בדיו. ובכחול. ובכל דבר שהוא רושם. ר׳ שמעון בן יהודה משום ר׳ שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם השם. שנאמר (ויקרא יט) וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה׳: ז נזיר שהוא שותה ביין כל היום אין חייב אלא אחת. אמרו לו אל תשתה אל

בשהלהם אחת: עד שיטלנו בתער. אפאת זקן קאי דכתיב ביה גלוח והשחתה: במלקט. כלי העשוי כעין מלקחים ללקט את השער: רהיטני. הוא מעצד בלשון מקרא. כלי שבו מחליק חרש עצים פני הלוח. ואין הלכה כר״א: ו כתובת קעקע מקרע בסכינא בבשרו כעין אותיות. ואח״כ ממלא את הקרעים דיו או כחול: כתב. על בשרו בדיו או בכחול. ולא קרע בסכין. או קרע בסכין ולא מלא בדיו או בכחול. אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע. לישנא דקרא נקט דכתיב כתובת קעקע. כתיבה ברישא. והדר קעקע. אבל לעולם שהקעקע תחלה. ואח״כ הכתב. וקרא הכי משמע. וכתובת בתוך הקעקע. לא תתנו בכם: שיכתוב שם השם. בגמ׳ מפ׳ דהא ע״ג קאמר. הכי מפרש וקרא לא תתנו בכם שם ע״ג כי אני ה׳. ולא תשתעו אחרים עמי ואין הלכה כר״ש: ז אינו חייב אלא אחת. על מה ששתה תוך כדי דבור של התראה. ואם היה לפניו כלי שיש בו כמה רביעית יין. ואמרו לו אל תשתה כלי זה שיש בו כך וכך שעורים.

(ואינו חייב עד שיטלנו בתער) עס קומט אים אנדערש ניט מלקות נאר אז ער גאלט די בארד אבער שערין מעג מען. רבי אליעזר זאגט (אפילו לקטו במלקט או ברהיטני חייב) אפילו ער האט אראפ גינומען דיא האר פון בארד מיט אצווייניגיל אדער מיט אהובעל קומט אים אויך מלקות: ו (הכותב כתובת קעקע) אז ער שרייבט אאוס געקריצטע שריפט. ער קריצט אין לייב אותיות אונ בשמירט זייא מיט טינט אדער מיט פארב. קומט אים מלקות (כתב ולא קעקע) אז ער האט געשריבען אותיות אויף זיין לייב. אונ האט ניט געקריצט (קעקע ולא כתב) אדער ער האט געקריצט אין לייב אותיות אונ האט ניט געשריבען אויף זייא (אינו חייב) קומט אים ניט קיין מלקות (עד שיכתוב ויקעקע) ביידין ער זאל קריצען אין לייב אונ פון הויבין שרייבין. מיט וואס זאל ער שרייבין (בדיו ובכחול ובכל דבר שהוא רושם) מיט טינט אדער מיט פארב אדער מיט אנדערע זאכין וואס עס צייכנט. רבי שמעון בן יהודה זאגט פון רבי שמעונס וועגין (אינו חייב עד שיכתוב שם השם) ער איז אנדערש ניט חייב מלקות סיידין ער שרייבט דארט אין דיא אויס קריצונג דעם נאמען פון עבודת גלולים (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה׳) אנגעקריצטע שריפט וועס זאל זיין געקריצט אונ געשריבען דער נאמען פון עבודת גלולים זאלט איר ניט געבין אין אייך. ווארום איך בין גאט. טארט איר ניט האבין אויף זיך דעם נאמען פון עבודת גלולים: ז (נזיר שהיה שותה ביין כל היום) אויב א נזיר האט גיטרונקען וויין אגאנצין טאג (אינו חייב אלא א׳) קומט אים נאר איין מאהל מלקות. אויף די וויין וואס ער האט גיטרונקען באלד וויא מען האט גיזאגט צו אים דוא זאלסט ניט טרינקען. אבער אויף דיא איבעריגע וויין וואס ער האט גיטרונקען אגאנצין טאג קומט אים ניט קיין מלקות (אמרו לו אל תשתה אל תשתה) אויב עס איז גישטאנען נעבין אים אגרויסע כלי מיט וויין. וואס אין איר איז גיוועזען עטליכע קוואטירלאך וויין. אונ מען האט גיזאגט צוא אים דוא זאלסט ניט אויס טרינקען דיא כלי וויין. ווארום אין איר איז דא אזוי פיל קוואטירלאך.

שתלקה כך וכך מלקיות. חייב על כל שעור ושעור אע"פ שלא התרו בו אלא התראה אחת: ח והוא פושט ולובש. ולא פושט ממש אלא כיון שהוציא ראשו והכניסו חייב. ובגמ' קאמר דאינו פושט ממש. אלא ששהה בין התראה להתראה כדי לפשוט וללבוש: הוי כפושט וחוזר ולובש. וחייב על כל התראה ו התראה: ט תלם אחת. שורה אחת של שדה: וחייב עליו משום שמנה לאוין. והוא שהתרו בו על כלם: והן מוקדשים שור קדשי מזבח. וחמור קדשי בדק הבית. ובשור איכא נמי לאו דלא תעבוד בבכור שורך. וחמור. איכא דמעילה ונפקא לן חטא חטא מתרומה. ולאו דלא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. הרי כאן ג' לאוין: וכלאים בכרם. ע"י שחורש מחפה הזרע

תשתה. והוא שותה. חייב על כל אחת ואחת: ח היה מטמא למתים כל היום. אינו חייב אלא אחת. אמרו לו אל תטמא. אל תטמא. והיה מטמא. חייב על כל אחת ואחת. היה מגלח כל היום. אינו חייב אלא אחת. אמרו לו אל הגלח אל תגלח. והוא מגלח. חייב על כל אחת ואחת. היה לבוש בכלאים כל היום. אינו חייב אלא אחת. אמרו לו אל תלבש אל תלבש. והוא פושט ולובש. חייב על כל אחת ואחת: ט יש חורש תלם אחת. וחייב עליו משום שמונה לאוין. החורש בשור וחמור. והן מוקדשים. בכלאים בכרם ובשביעית

וועט דיך קומען אזוי פיל מאהל מלקות (והוא שותה) אונ ער טרינקט (חייב על כל אחת ואחת) קומט אים מלקות אויף יעדער קוואטירדל וויין וואס ער האט גיטרונקען. ואויב ער האט גיטרונקען פינף קוואטירדלאך קומט אים פינף מאהל מלקות. אונ אזוי ביי מעהר. אדער ביי ווייניגער): ח (היה מטמא למתים כל היום) אויב א נזיר אדער א כהן האט זיך מטמא גיוועזן צוא מתים א גאנצין טאג (אינו חייב אלא אחת) קומט אים נאר איין מאהל מלקות (אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא) אויב מען האט אים אן גיזאגט עטליכע מאהל דוא זאלסט דיך ניט מטמא זיין צו מתים. אונ ער האט זיך מטמא גיוועזן (חייב על כל אחת ואחת) קומט אים מלקות אויף יעדער מת בזונדער (היה מגלח כל היום) אויב א נזיר האט זיך גינאלט א גאנצע טאג (אינו חייב אלא אחת) קומט אים נאר איין מאהל מלקות (אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח) אויב מען האט אים אן גיזאגט עטליכע מאהל דוא זאלסט דיך ניט גאלין. אונ ער האט זיך גינאלט (חייב על כל אחת ואחת) קומט אים מלקות אויף יעדער מאהל גאלין. ער האט זיך גינאלט אונ אויף גיהערט. אונ גינאלט אונ אויף גיהערט. אויף יעדער מאהל בזונדער קומט אים מלקות (היה לבוש בכלאים כל היום) איינער איז גיוועזן אן גיטאהן א גאנצין טאג אין קליידער וואס זייא זענען גימאכט גיווארין פון וואל מיט פלאקס צו זאמען (אינו חייב אלא אחת) קומט אים נאר איין מאהל מלקות (אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש) אויב מען האט אים אן גיזאגט עטליכע מאהל ער זאל ניט אן טאהן כלאים. אונ ער האט עטליכע מאהל אויס גיטאהן דיא כלאים אונ אן גיטאהן צוריק (חייב על כל אחת) קומט אים מלקות אויף יעדער מאהל אנטאהן (ועתי"ט והרע"ב ות"י): ט (יש חורש תלם אחד) עס קען אמאהל טרעפן אז איינער זאל האקערין איין בייט (וחייב עליו משום שמונה לאוין) אונ עס זאל אים קומען אכט מאהל מלקות ווייל ער האט עובר גיוועזן אויף אכט לאוין (החורש בשור ובחמור) אז ער האט גיהאקערט מיט א אקס אונ מיט אן אייזיל צו זאמען איין גישפאנט. (איז איין לאו) (והן מוקדשים) אונ זייא זענען הייליג. דער אקס איז הייליג צו א קרבן (איז שוין צוויי לאוין) אונ דער אייזיל איז הייליג מען זאל אים פאר קויפין אונ דיא געלט זאל זיין צום פאריכטען דעם בית

המקדש

ובשביעית. ויו"ט. וכהן ונזיר בבית הטומאה. חנניא בן חכינאי אומר אף הלובש כלאים. אמרו לו אינו השם. אמר להם אף לא הנזיר הוא השם: י כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת. שנאמר (דברים כה) במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים. ר' יהודה אומר מ' שלמות הוא לוקה. והיכן הוא לוקה

ושמורס וחרצן בעפר. ועובר משום לא תזרע כרמך כלאים. דקי"ל המחפה כלאים לוקה. אע"פ שלא זרען אלא חפה עפר עליהן. הרי זה ד' לאוין. והרמב"ם פי' כלאים בכרם. שני לאוין א' משום כלאי זרעים שהן ב' מיני זרעים חטה ושעורה. ואחד משום כלאי הכרם בשביל החרצן. ולא חשיב מוקדשים של שור וחמור. אלא ללאו א': שביעית. שבת לה' שדך לא תזרע: ויו"ט. כל מלאכת עבודה לא תעשו: כהן ונזיר. והוא בבית הקברות והעבר על נפש לא יטמא בעמיו שאמור בכהנים ועל נפש מת לא יבא האמור בנזיר: אף הלובש כלאים. בשעה שהיה חורש: אינו מן השם. לאו של לבישה

כלאים אינו בשביל החלם: אף כהן ונזיר. דהשביתי' לאו. אינו בשביל חרישה אלא בשביל הליכה למקום טומאה. ומיהו ת"ק חשיב להו בכלל לאוי החלם לפי שאינו יכול לחרוש בשוורים אא"כ הולך עמהם ומנהיגם: י כנין שהוא סמוך לארבעים. כלומר לא הוו ארבעים דהיינו תשעה ושלשים. אי הוה כתיב ארבעים במספר ה"א ארבעים במנינא. השתא דכתיב במספר ארבעים. במספר הגורם לומר אחריו ארבעים. דהיינו תשעה ושלשים: והיכן הוא לוקה את היתירה. שאינה ראויה להשתלש. דתשעה ושלשים ראויות להשתלש שליש מלפניו. ושתי ידות אחת על כתף זו וא' על כתף זו. וזו של

המקדש איז שוין דריי לאוין (וכלאים בכרם) אויב ער האט גיהאקערט אין א ווייגארטין אונ דארט איז גיוועזן פאר שאטין ווייץ אונ גערשטין אונ בינן. אונ וויא ער האט גיהאקערט האט ער בדעקט מיט ערד אויף דיא קערנער. איז גלייך וויא ער וואלט זייא גיזייט איז שוין פיר לאוין (ובשביעית) אונ דאס איז גיוועזן דער זיבעטער יאהר. שמטה איז שוין פינף לאוין (ויום טוב) אונ דאס איז גיוועזן אום יום טוב איז שוין זעקס לאוין (וכהן ונזיר בבית הטומאה) אונ ער איז גיוועזן א כהן אונ א נזיר אונ ער האט גיהאקערט אויף א בית הקברות איז שוין זיבן אונ אכט לאוין. חנניא בן חכינאי זאגט (אף הלובש כלאים) אויב ער גייט אין שעטנז אן גיטאהן ווען ער האקערט איז דא נאך א ניינטער לאו (אמרו לו) האבן די חכמים גיזאגט צו חנניא (אינו השם) דאס איז דאך ניט דער נאמען פון האקערין. דיא עבירה פון שעטנז גיהער דאך ניט צו דעם האקערין (אמר להם) האט חנניא גיזאגט צו דיא חכמים (אף לא הנזיר הוא השם) נזיר אונ כהן איז דאך אויך ניט דער נאמען פון האקערין. דיא עבירה פון נזיר אונ כהן גיהער דאך ניט צו דעם האקערין. פון דעסטוועגן רעכנט מען דעם לאו פון נזיר אונ כהן. דארף מען דאך דעם לאו פון שעטנז אויך רעכענען. אונ דיא חכמים זאגין דער נזיר אונ כהן גיהער צום האקערין. ווארום א מענטש מוז דאך גיין מיט דעם האקער. אבער שעטנז גיהער ניט צום האקערין. ער קען דאך גיין אין קליידער וואס ניט שעטנז: י (כמה מלקין אותו) וויא פיל מלקות שלאגט מען (ארבעים חסר אחת) פערציג ווייניגער איינס. ניין אונ דרייסיג (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (במספר ארבעים) אין צאהל פערציג (מנין שהוא סמוך לארבעים) דער צאהל וואס איז נאנט צו פערציג. וואס נאך אים איז פערציג. דאס איז ניין אונ דרייסיג. נאך ניין אונ דרייסיג ציילט מען פערציג. רבי יהודה זאגט (ארבעים שלמות הוא לוקה) מען שלאגט אים גאנצע פערציג מלקות. אויף דריי ארטער. אויף יעדער ארט דרייצעהן מלקות (והיכן הוא

לוקה

ארבעים היכן לוקה אותה: בין כתיפיו. ואין הלכה כר׳ יהודה: **יא** אין אומדין אותו וכו׳. שכל הלוקין בב״ד היו צריכין לאומדן בתחלה שלא ימותו מחמת ההכאות. מדכתיב לא יוסיף מכלל שאם צריך לגרוע גורעין: אלא במכות הראויות להשתלש. ואין מוסיפין לעולם על האומד: אמדוהו לקבל ארבעים. חסר אחד. אלא לישנא דקרא נקט: אמדוהו אומד אחד. לשני מלקיות. כגון שאמדוהו ללקות ארבעים ושתים: ואם לאו. שלא אמדוהו אלא למלקות אחת: **יב** על העמוד. שהוא נעוץ בקרקע. וזקוף

את היתרה. בין כתפיו: **יא** אין אומדין אותו אלא במכות הראויות להשתלש. אמדוהו לקבל ארבעים. לקה מקצת. ואמרו שאין יכול לקבל ארבעים פטור. אמדוהו לקבל שמנה עשר. משלקה אמרו שיכול הוא לקבל ארבעים פטור. עבר עבירה שיש בה שני לאוין. אמדוהו אומד אחד. לוקה ופטור. ואם לאו לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה: **יב** כיצד מלקין אותו. כופת שתי ידיו על העמוד. הילך והילך.

לוקה את היתרה) אויף וועלכן ארט שלאגט מען דיא פערציגסטע מלקה. ענפערט דיא משנה (בין כתפיו) צווישען דיא אקסלען: יא (אין אומדין אותו אלא במכות הראויות להשתלש) יעדער מענטש איידער מען שלאגט אים מלקות. שאצט אים אדאקטאר וויא פיל מלקות ער וועט קענען אויס האלטען. אונ מער וויא פיל דער דאקטאר האט אים גישאצט. טאר מען אים ניט שלאגן. אפילו איין קלאפ אויך ניט. זאגט דיא משנה מען שאצט אים נאר מיט אזוי אצאהל וואס מען קען דאס צוא טיילן אין דרייא טייל. למשל אויב דער דאקטאר האט אים גישאצט צוואנציג מלקות. שלאגט מען אים נאר אכטצעהן מלקות. דריי מאהל זעקס (אמדוהו לקבל ארבעים) אז מען האט אים גישאצט ער קען אויס האלטין מלקות פערציג ווייניגער איינס (לקה מקצת) אונ מען האט אים גישלאגן אביסול מלקות (ואמרו שאינו יכול לקבל ארבעים) דער נאך האט מען גיזעהן אז ער וועט ניט קענען אויס האלטען ביז ניין אונ דרייסיג מלקות (פטור) זאל מען אים ניט מער שלאגין. אפילו ער קען אויס האלטין נאך עטליכע מלקות. זאל מען אים אויך ניט מער שלאגין (אמדוהו לקבל שמונה עשרה) אויב מען הט אים גישאצט ער קען אויס האלטען אכטצעהן מלקות (משלקה) ווי מען האט אים שוין גישלאגן דיא אכטצעהן מלקות (אמדו שיכול הוא לקבל ארבעים) האט מען אים גישאצט אז ער קען אויס האלטין ביז פערציג (פטור) זאל מען אים ניט מער שלאגן (עבר עבירה שיש בה שני לאוין) אויב ער האט גיטאהן אעבירה וואס אויף איר איז דא צוויי לאוין. עס קומט אים צווייא מאהל מלקות (אמדוהו אומד אחד) אויב מען האט אים גישאצט מיט איין מאהל אויף ביידע מאהל מלקות. דהיינו מען האט אים גישאצט אז ער קען אויס האלטין צווייא אונ פערציג מלקות (לוקה ופטור) שלאגט מען אים ניין אונ דרייסיג מלקות אויף איין עבירה. אונ אויף דיא אנדערע עבירה שלאגט מען אים דריי מלקות. אונ ער איז שוין פטור (ואם לאו) אויב מען האט אים ניט גישאצט אזוי פיל. מען האט אים גישאצט נאר אויף איין מאהל מלקות. ניין אונ דרייסיג. אדער נאך ווייניגער (לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה) שלאגט מען אים דיא מלקות וואס מען האט אים גישאצט. אונ מען ווארט ביז ער ווערט גיזונד. דער נאך שלאגט מען אים נאך אמאהל וויא פיל מען וועט אים אפשאצין: יב (כיצד מלקין אותו) וויא אזוי שלאגט מען אים (כופה שתי ידיו על העמוד הילך והילך) מען נעמט אגראבע ברעט (אזוי וויא אזייל) אונ מען זעצט אריין אין דיא ערד. אונ מען פירט דעם מענטש צוא דיא ברעט. אונ דיא ברעט איז הויך ביז אונטער זיין הארץ. אונ דיא הענט ציהט מען אראפ. איין האנט אויף די זייט ברעט אונ איין האנט אויף די זייט ברעט

אונ

ונגוה כדי להשען עליו: יחזן. שמש שליח ב״ד: נפרמו. נקרעו חוטי התפירה: מאחוריו. של הלוקה: ורצועה של עגל. שנאמר ארבעים יכנו. וסמיך ניה לא תחסום שור בדישו: כפולה לשני׳. ושנים לארבע׳. דלרצועה תפולה׳ זעג ז׳: וב׳ רצועות דקות של ח׳ור. עולות ויורדות בה. כעין קלקלי של תוכף ומעמא מאיה דכתיב (ישעיה א) ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו אמר הקב״ה יבא מי שמכיר באבוס בעליו ויפרע ממי שחטא מכיר אבוס בעליו: ידה טפח.

וחזן הכנסת אוחז בבגדיו. אם נקרעו נקרעו. ואם נפרמו נפרמו. עד שהוא מגלה את לבו. והאבן נתון מאחוריו. חזן הכנסת עומד עליו. ורצועה של עגל בידו כפולה אחד לשנים ושנים לארבעה ושני רצועות עולות ויורדות בה: ידה טפח. ורחבה טפח. וראשה מגעת ע״פ כרסו. ומכה אותו שליש מלפניו ושתי ידות מלאחריו. ואינו מכה אותו לא עומד ולא יושב. אלא מוטה. שנאמר (דברים כה) והפילו השופט. והמכה מכה בידו אחת בכל

בית יד שהרצועה תלויה בה ארכו טפח: ורחבה. של רצועה של עגל טפח: וראשה מגעת ע״פ כריסו. לכך צריך שיהא בבית יד שתלקה יכול לה ריך ולקצר הרצועה כרצונו. שאין מלקין לאדם אלא ברצועה שראשה מגעת ע״פ כרסו שהו׳ טבורו. שליש מלפניו. דכתיב (דברים כה) והכהו לפניו כדי רשעתו. לפניו כדי רשעתו אחת ולאחריו כדי שתים: מלפניו. על לבו: מאחריו. שליש על כתף זו ושליש על כתף זו: מכה בידו אחת. אע״ג כשמגביה

און מען בינט צוא דיא הענט צוא דיא ברעט (וחזן הכנסת) אונ דער שמש פון שוהל ופון בית דין (אוחז בבגדיו) נעמט אן זיינע קליידער ביא דעם האלדז. אונ טוהט אריס (אם נקרעו נקרעו) אויב די קליידער זענען צוא ריסען געווארין אויף שטיקער. זענען זיי צוריסען. איז אזוי גוט (ואם נפרמו נפרמו) אונ אויב זייא זענען צו־ריסען געווארין גלייך מיט דעם נאט. זענען זייא צו ריסען. איז אזוי גוט (עד שהוא מגלה את לבו) ער רייסט אזוי פיל ביז ער דעקט אים אף דאס הארץ (והאבן נתונה מאחריו) אונ אינטער אים אויף דיא ערד ליגט א שטיין (חזן הכנסת עומד עליו) אונ דער שמש פון די שוהל שטעלט זיך אויף דעם שטיין (ורצועה של עגל בידו) אונ אפאס פון אקאלב פעל האט ער געהאלטין אין האנט (כפולה אחד לשנים) איין פאס אגרויסער איין געלייגט אין צווייען (ושנים לארבעה) אונ דיא צוויי נאך אמאהל איין גילייגט אין צווייען. איז געווארן פיר (ועיין בהרע״ב ותוי״ט ות״י) (ושתי רצועות עולות ויורדות בה) אונ צווי א דינע פאסין פון אאייזיל פעל האט מען אריין גיצויגין אין דעם גראבין פאס אונ דורך גיפלאכטין איין עק פאס האט ארויס געשטעקט פון דעם גראבין פאס פון אונטען. אונ איין עק פאס האט ארויס געשטעקט פון דעם גראבין פאס פון הויבין (ועיין בהרע״ב ותוי״ט ות״י): ידה (ידה טפח) דיא האנט פון דעם גראבין פאס איז געוועזן לאנג א טפח (ורחבה טפח) אונ דיאברייט פון דעם פאס איז אויך געוועזן א טפח (וראשה מגעת על פי כריסו) אז מען העט אשמיץ געגעבין מיט דעם פאס. זאל דער שפיץ פון דעם פאס גרייכין ביז צום נאפיל (ומכה אותו שליש מלפניו) אונ מען האט אים געשלאגין א דריטול פון פארונט. אויף דיא ברוסט (ושתי ידות מלאחריו) אונ צווייא דריטול פון אינטען. איין דריטול אויף דעם אקסיל. אונ איין דריטיל אויף דעם אקסיל (ואינו מכה אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטה) ווען מען האט אים געשלאגין איז ער ניט געשטאנען אונ ניט געזעסין. נאר ער איז געוועזן איינגעבויגין אויף דעם זייל (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (והפילו השופט) דער ריכטער זאל אים מאכין פאלין ער זאל אים הייסן זיין אי נגעבויגין (והמכה) מכה בידו אחת בכל

כחו: **יד** והקורא קורא. אם לא תשמור לעשות וגו' (שם כח) והפלא ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחוזר לתחלת המקרא (ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו'. והוא (תהלים עח) והוא רחום יכפר עון וגו'. וחוזר לתחלת המקרא). ואם מת תחת ידו פטור. הוסיף לו עוד רצועה אחת ומת. הרי זה גולה על ידו. נתקלקל בין בריע' . בין במים פטור. ר' יהודה אומר האיש בריעי. והאשה במים: **מתני'** כל חייבי כריתות שלקו. נפטרו ידי כריתתם. שנאמר (דברים כה) ונקלה אחיך לעיניך. כשלקה הרי הוא כאחיך. דברי רבי חנניא

הלוקה מגביה בשתי ידיו: בכל כחו. דכתיב (שם) מכה רבה: יד והקורא קורא. דכתיב (ויקרא יט) בקרת תהיה. בקריאה תהא שקורין עליו אם לא תשמור לעשות וגו'. גדול. שבדיינים קורא. והסמוך לו מונה. והשלישי אומר על כל הכאה והכאה ומנוה על שקורא נגמרים לפסוקים שמקראות בסוף המלקות. ואם לא נמנה אחר וקורא פעם שניה וממסר לקרא והשליח כשיעור שמלקה להלקות: ואם מת ת"י פטור. מפני שהכאו ברשות: תוסיף לו. כגון דטעה במנינא: נתקלקל. שהוציא רעי מחמת הכאה: פטור. דכתיב (דברים כה) ונקלה אחיך לעיניך. והרי נקלה שנתלכלך: וא ה. אף במים דנשתה מרובה. ואין הל' כר"י: **מתני'** נפטרו מידי כריתתן. אם עשו תשובה:

כחו) אונ דער וואס האט גישלאגין. האט גישלאגין מיט איין האנט אונ מיט זיין גאנצין כח: יד (והקורא קורא) אונ איין דיין האט גילייענט דיא פסוקים. אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך ואת מכות וגו'. אונ דער אנדערער דיין ציילט דיא מלקות. אונ דער דריטער דיין האט גידארפט זאגין צוא יעדער קלאפ. שלאג. אונ אויב דער ערשטער דיין האט שוין אפ גילייענט דיא פסוקים. אונ מען דארף נאך שלאגין (וחוזר לתחלת המקרא) הייבט ער אן נאך אמאהל צוא לייענען פון אנהייב פסוק (פון ושמרתם ביז המקרא. עיין בתפארת ישראל) (ואם מת תחת ידו) אויב ער איז גישטארבין אונטער דיא האנט פון דעם וואס האט אים גישלאגין (פטור) קומט אים ניט ער זאל פאר טריבען ווערין. ווארום בית דין האט דאך אים גיהייסין ער זאל שלאגין (הוסיף לו עוד רצועה אחת ומת) אויב דער שמש האט אטעות גיהאט אין ציילין אונ האט אים גישלאגין מיט איין קלאפ מער. אונ ער איז גישטארבין (הרי זה גולה על ידו) דארף דער שמש פאר טריבען ווערין אין דיא ערי מקלט (עיין בהרע"ב ותי"ט ות"י) (נתקלקל בין ברעי בין במים) אויב ער איז פארשעמט גיווארין. אונ דורך דיא שרעק אונ פון דיא שמערצין איז פון אים ארויס גיגאנגען צואה. אדער השתנה (פטור) דארף מען אים שוין ניט מער שלאגין (ועת"י). רבי יהודה זאגט (האיש ברעי) אמאן ווערט אנדערש ניט פטור פון דיא מלקות. סיידין פון אים איז ארויס גיגאנגען צואה. אבער דורך השתנה ווערט ער ניט פטור (והאשה במים) אונ אאשה ווערט פטור דורך השתנה אויך: מו (כל חייבי כריתות שלקו) דיא אלע מענטשין וואס קומט זייא כרת. אויב מען האט זייא גישלאגין מלקות. אונ זייא האבין גיטאהן תשובה (נפטרו מידי כריתתם) זענען זייא שוין פטור פון דיא כרת (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (ונקלה אחיך לעיניך) ער וועט פאר שעמט ווערין דיין ברודער פאר דיינע אויגין (משלקה) ווייא ער איז פאר שעמט גיווארין דורך דיא מלקות וואס מען האט אים גישלאגין (הרי הוא כאחיך) איז ער שוין ווייא דיין ברודער. אזוי איוד ווייא דוא ביזט (דברי רבי חנניא בן גמליאל) אזוי זאגט רבי חנניא

העושה מצוה אחת. על אחת כמה וכמה. אית דמפרשי דעל חייבי כריתות שלקו קאמר מי שקיבל עליו הדין ועשה מצוה כשלקה: על אחת כמה וכמה שתינתן לו נפשו. ויפטר מידי כרת. שמדה טובה מרובה על מדת פורענות ואית דמפרשי. דמלתא באפי נפשיה קאמר להודיע מתן שכרן של מצות. ק"ו מעונשן של עבירות: ממקומו הוא למד. מחייבי כריתות דאיירי בהו הכא למדין שהיושב ולא עבר עבירה מקבלין עליו שכר כעושה מצוה דכתיב בעריות (ויקרא יח) ונכרתו הנפשות העושות ואומר (שם) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וסמוך ליה לא תקרבו לגלות ערוה. הרי שמי שיושב ולא גילה ערוה. הכתוב קורא עושה מצוה. וכתיב ביה וחי בהם. כלומר שהעניש כרת במי שעושה עבירה וזה דוקא במי שבאה עבירה לידו וכבש יצרו ולא עשאה. כיוסף הצדיק וכיוצא בו:

רבי חנניא בן גמליאל. אמר רבי חנניא בן גמליאל מה אם העובר עבירה אחת נוטל נפשו עליה. העושה מצוה אחת. על אחת כמה וכמה שתינתן לו נפשו. ר"ש אומר ממקומו הוא למד. שנאמר (ויקרא יח) ונכרתו הנפשות העושות וגו'. ואומר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. הא כל היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה. ר"ש בר רבי אומר הרי הוא אומר (דברים יב) רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש וגו' ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו. הפורש ממנו מקבל שכר. גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן. הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו

בן גמליאל (אמר רבי חנניא בן גמליאל) רבי חנניא בן גמליאל זאגט (מה אם העובר עבירה אחת נוטל נפשו עליה) אזוי וויא מיר זעהן אז איינער טוהט איין עבירה שטעלט ער איין זיין לעבן. טאמער וועט אטעות האבן דער דאקטאר וואס וועט אים שאצין אונ ער וועט שטארבן פון דיא מלקות (העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו) אז איינער טוהט איין מצוה איז געוויס אז זיין לעבן דארף אים געשיינקט ווערין. רבי שמעון זאגט (ממקומו הוא למד) פון דעם ארט ופון כרת קענען מיר אפלערנען אז מען טוהט ניט קיין עבירה איז גלייך וויא מען טוהט אמצוה (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (ונכרתו הנפשות העושות) עס וועלין פר שניטען ווערין דיא נפשות וואס טוהען דיא עבירות (ואומר) נאך זאגט דער פסוק (אשר יעשה אותם האדם וחי בהם) וואס אמענטש וועט זייא טאהן אונ וועט לעבין דורך דיא עבירות (הא כל היושב ולא עבר עבירה) פון דאנען ווייסן מיר אויב עס האט געטראפין איינעם צוא טאהן אעבירה. אונ ער איז געזעסין אונ האט ניט געטאהן דיא עבירה (נותנין לו שכר כעושה מצוה) גיט מען אים שכר גלייך וויא ער וואלט געטאהן אמצוה. רבי שמעון ברבי זאגט (הרי הוא אומר) דער פסוק זאגט (רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש) דו זאלסט דיך שטארקן ניט צוא עסין בלוט. ווארום בלוט איז דאס לעבין פון דיא בהמה (ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו) אויב בלוט וואס דער מענטש מיאוסט זיך צוא עסין בלוט. אז דיא תורה וואלט ניט זאגין ער זאל ניט עסין בלוט. וואלט ער אויך ניט געגעסין. פון דעם טוועגין (הפורש ממנו) דער וואס שיידט זיך אפ פון בלוט אונ עסט ניט (מקבל שכר) נעמט ער שכר. אזוי וויא עס שטייט אין פסוק למען ייטב לך ולבניך עד עולם" עס זאל גוט זיין צוא דיר אונ צוא דיינע קינדער ביז אייביג. (גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן) צום גזלען אונ מזנה זיין וואס אמענטש גלוסט דער צוא (הפורש מהן) דער וואס שיידט זיך אפ פון זייא. ער גזלה'ט ניט אונ איז ניט מזנה. ווייל נאט הייסט ניט (על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל

הדורות

טז לפיכך הרבה להם תורה ומצות. כגון פרשת שקלים ורמשים כדי לא בוא שכר כשהן בדלים מהם אע"פ שבלאו הכי לא היו אוכלין אותן, שנפשו של אדם קצה בהן: למען צדקו. לצדיק את ישראל. ולזכות אותן:

ילדורות דורותיו. עד סוף כל הדורות:

טז רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות. שנאמר (ישעיה מב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

סליק מסכת מכות

שבועות פרק א

שבועות שתים. כתיבי בקרא בהדיא (שם ה) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב אוכל להטיב. לא אוכל להרע. שמענה את עצמו. וה"ה לכל דבר שבוא כן ולאו לסבא. דלהרע או להטיב גרבה משמע: שהן ארבע. יש לרבות עוד שתים אחרים דלא כתיבי והן. הן ולאו דלשעבר. כמו אכלתי. ולא אכל. או לא אכלתי ואכל: ידיעות הטומאה. או נפש אשר תגע בכל דבר טמא (שם) שהמור בויקרא אלל טומאת מקדש וקדשיו: שתים.

שבועות שתים. שהן ד'. ידיעות הטומאה. שתים שהן

הדורות) איז געווים אז ער ווערט זוכה זיין פאר זיך אונ פאר זיינע קינדער אונ פאר זיינע קינדערס קינדער ביז אייביג: טז רבי חנניא בן עקשיא זאגט רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל) גאט האט גיוואלט דיא יודין זאלין זוכה זיין צוא עולם הבא (לפיכך הרבה להם תורה ומצות) דריבער האט ער זייא גיגעבן פיל תורה אונ מצות (שנאמר) אזוי וויא דער פסוק זאגט (ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר) ווייל גאט האט גיוואלט פרום מאכן דיא יודין דריבער האט ער זייא גיגעבין אגרויסע תורה אונ אשטארקע מיט פיל מצות:

פרק א (שבועות שתים) אין דיא תורה שטייט צוויא שבועות "או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב" אז איינער רעט ארויס אשבועה ער זאל זיך שלעכץ טאהן ווער זאל ניט עסין אונ ער האט ניט גידיינקט אז ער האט גישווארין. אונ האט גיגעסין. אדער ער האט גישווארין ער זאל זיך גוטין טאהן ווער זאל שפעטער עסין אונ ער האט ניט גידיינקט אז ער האט גישווארין. אונ ער האט ניט גיגעסין. אונ אזוי אויף יעדער זאך וואס ער שווערט ער זאל טאהן. אונ ער פאר געסט דיא שבועה אונ טוהט ניט. אדער ער שווערט ער זאל ניט טאהן. אונ ער פאר געסט דיא שבועה אונ טוהט יא. דיא צוויא שבועות זעגען אויף דיא צייט וואס ווערט זיין. ער שווערט איצט ער זאל אזוי טאהן. אדער ער זאל ניט טאהן (שהן ארבע) דיא צוויא שבועות זעגען פיר. דיא רבנן האבין גיזאגט נאך צוויא שבועות אזעלכע וויא דיא זענען. אויף וואס עס איז גיוועזן. דהיינו ער שווערט ער האט היינט גיגעסין. ווייל ער האט ניט גידיינקט. אונ אין אמת האט ער ניט גיגעסין. אדער ער שווערט ער האט היינט ניט גיגעסין. ווייל ער האט ניט גידיינקט. אונ אין אמת האט ער גיגעסין. אונ אזוי אויף יעדער זאך וואס ער שווערט ער האט גיטאהן. אונ האט ניט גיטאהן. אדער ער שווערט ער האט ניט גיטאהן. אונ ער האט יא גיטאהן (ידיעות הטומאה) דיא דער וויסונג פון א טומאה. אמענטש וואס איז טמא גיווארין אונ האט גיגעסין קדשים אדער ער איז אריין גיגאנגען אין בית המקדש (שתים) צוויא שטייען אין דיא תורה. "ונעלם ממנו והוא טמא" עס איז פארגעסין גיווארין פון אים אז ער איז טמא. דריבער האט ער גיגעסין קדשים אונ ער האט גיוואסט אז דאס איז